

Pátrání po Mém Irsko-Normanském Předkovi

Josef Ryzec

© Josef Ryzec 2026

Vydal spolek Wild Geese Historical Society of Czechia

www.wildgeese.cz

Když jsem začal pátrat před cca 10 lety po rodině mých dávných předků, žijících (podle logiky legendy, kterou jsem znal už od dětství) před 30letou válkou někde v Irsku, netušil jsem kam až mne to mé pátrání dovede. Cesty po mnoha nejrozličnějších archivech – civilních, vojenských i církevních, českých, rakouských, irských a též britských – byly přitom samy o sobě dost dobrodružné, leč výsledek pak předčil veškerá má očekávání.

Úvodem

Původně jsem věděl z naší dávné rodinné legendy jen to, že jediným předkem celé naší české rodiny byl nějaký irský voják, který po skončení 30leté války zůstal natrvalo v Čechách... a aby do toho nového českého prostředí lépe zapadl, změnil si své rodné irské příjmení na české Ryzec – podle zde oblíbené houby (byl prý zrzavý).

Kdo konkrétně byl tento voják, jsem ale tehdy nevěděl, ani nikdo z naší nevelké rodiny, kde se všichni dobře známe a všichni jsme přes příjmení Ryzec vzájemně příbuzní (v roce 2017 bylo na „Kde jsme.cz“ jen 19 Ryzců a 16 Ryzcových). Přitom naše rodinná paměť nezná vůbec nikoho, kdo by žil se jménem Ryzec někde v zahraničí. Když o tom teď tak přemýšlím, uvědomuji si, že možná právě vznik zcela nové rodiny v úplně novém prostředí mohl být pro mé první české předky dostatečným důvodem, aby se zde starali výhradně sami o sebe, a na svou minulost, od níž se tehdy záměrně „odstříhli“ (místo irského jména české Ryzec), se snažili spíše zapomenout...

Pokud však jde o samu zmíněnou legendu, tak bych dodal, že jsem nikdy mezi mými příbuznými nezaregistroval nějakou potřebu znát jméno toho našeho irského vojáka – brali jsme prostě všichni naši legendu jako odevždy danou, i s jejím tajemstvím, které ke všem legendám přirozeně patří. Nebyl zkrátka dlouhá léta žádný důvod odhalovat tajemství legendy, o jejíž pravdivosti nikdo z naší rodiny nikdy nepochyboval. Proč taky...

Dokonce bych mohl zmínit i některé náhodně vzniklé situace, které pravdivost té rodinné legendy neplánovaně potvrzovaly: jako třeba když se narodila má první dcera Žofie z prvního manželství, řekl mi pan docent Majer, který tehdy v 60tých letech vedl nějaký „speciální vědecký lékařský výzkum nemluvnat“ na Praze 2: „poslyšte, řeknu vám, že jsem vás zařadil do keltské skupiny. Podle výsledků mého odborného zkoumání to vypadá, že asi vy budete mít keltské předky!“. Znělo to z úst socialistického doktora docela legračně a zvláště... Samozřejmě jsem si přitom vzpomněl na irského vojáka naší rodinné legendy (bájná historie starého keltského Irska byla už od doby Františka Palackého v Čechách dobře známá jako inspirace českého Národního obrození), avšak neřekl jsem o něm panu docentovi raději nic. Pan docent Majer se totiž vůbec netajil s tím, že součástí jeho vědeckého výzkumu bylo prokázat též to, že kdysi v Čechách byli i keltští Bójové, jejichž potomci v Čechách stále žijí. Podle jeho vědeckého zjištění jsem tak byl sice ujištěn, že můj předek byl Kelt, jemu šlo ale o české Bóje a ne o Iry... Tento jeho dlouhodobý lékařský projekt pak dále

pokračoval, takže když se později narodila v mém druhém manželství má dcera Barbora, bydleli jsme na Praze 2, a tudíž se automaticky dostala do speciálního lékařského výzkumu pana docenta Majera. A ten mi po provedení povinného odborného zkoumání nemluvněte radostně hlásil: „vidíte, všechno máme potvrzeno, já jsem vám už tenkrát jasně říkal, že ti vaši keltští předkové pocházejí od vás!“ Co na to říct? Pro pana docenta Majera jsem byl tenkrát jedním z potomků českých keltských Bójů...

Na tento lékařský výzkum pana docenta Majera, podpořený pak začátkem 90tých let mezinárodním genetickým výzkumem pana profesora Macka (jímž bylo prokázáno, že zhruba 30% české a moravské populace má „keltský původ“, konkrétně tím byli míněni čeští Bójové a moravští Valaši), jsem pak navázal svým výtvarným projektem „Lughnasadh“ (keltský bůh Lugh byl patronem všech umění a řemesel, a symbolická oslava jejich produktů byla tradičně v období keltského svátku Lughnasadh). Záměrně jsem ale zvolil irskou transkripci, když mým předkem byl irský voják... byl jsem si přitom dobře vědom tradiční tolerance keltského světa, kde irské, skotské, velšské, kambrijské, kornské, manské, britské, bretonské, galicijské, galské, helvétské, a jistě i bójské jedno jest...

Pro naplnění poselství tohoto výtvarného projektu jsem od roku 1997 začal pořádat výtvarné výstavy spolu se skupinou mých přátel výtvarníků, sdílejících se mnou sympatie ke keltskému světu, inspirované různými tématy z keltského bájesloví dávné keltské Evropy. Těchto společných keltských výtvarných výstav Lughnasadh, které byly uspořádány v různých městských a muzejních galeriích a výstavních prostorech v Čechách i v zahraničí, bylo do dnešních časů více než 30 a zúčastnilo se jich více než 300 profesionálních i amatérských výtvarníků.

Řečeno v souvislosti s pozdějším pátráním po mých irských keltských předcích – pro realizaci mého výtvarného projektu Lughnasadh bylo sice přínosné být přesvědčen o jejich existenci, vůbec jsem ale k tomu nepotřeboval znát konkrétní identitu onoho našeho irského vojáka z rodinné legendy, který byl mým předkem...

To až když mi v roce 2013 nečekaně zatelefonoval jeden pan novinář z bulvárních novin a zeptal se mne jestli se jmenuji Ryzec, že by rád napsal něco o houbařské tematice v souvislosti s mým jménem. Tehdy jsem začal být sám zvědavý jak to tenkrát vlastně bylo s naší rodinnou legendou. Pan novinář totiž sepisoval nějaký článek o lidech, kteří mají příjmení stejná jako houby, a zajímalo ho při tom jestli mají tyto houby rádi, jestli je sbírají a jedí, a hlavně – jestli vědí, jak dlouho jejich rodiny jména těch hub nesou. Pověděl jsem tehdy tomu bulvárnímu novináři onu naši dávnou rodinnou legendu, jemu to však nestačilo:

„Příběh je to pěkný, ale víte vy kdo konkrétně byl ten váš irský voják, odkud v Irsku pocházel, jak se do Čech dostal, a jaké bylo to jeho původní irské jméno?“

No, nevěděl jsem nic z toho (vysvětlil jsem dříve proč), s dotazem pana bulvárního novináře ale přišla i otázka jiná, palčivější: „Není snad dávnou chybou rodiny, že o svém předkovi dnes neví vůbec nic konkrétního, a tak na zvědavé otázky bulváru může jen rozpačitě mlčet?“ Přiznám se, že představa o případném pátrání bulváru po našem irském předkovi mi nebyla moc příjemná. Tak jsem si řekl: a proč bych po něm nemohl začít pátrat sám?

Začátek pátrání – rok 2013

Začal jsem s kontaktem na ty nejpovolanejší, na odborné historiky, specializující se na dobu 30leté války. Jak ale začínáte tušit, dotaz na existenci zcela neznámého obyčejného irského vojáka té doby je neoslovil: „Uvědom si, že Irové byli tenkrát ve všech armádách Evropy – císařských i všech protestantských. Pokud neznáš konkrétní a přesný údaj o složce armádního útvaru, kde obyčejný irský voják tehdy sloužil, hledáš tak jehlu v kupce sena...“

Stanovisko rádoby logické, ale pro mé pátrání zcela nepoužitelné: podle naší rodinné legendy žije rodina Ryzec v Čechách už 400 let, když pochází z irského vojáka, který tu zůstal po 30leté válce. Z toho jednoznačně vyplývá, že když už tu ten irský voják zůstal, musel sloužit v císařské armádě a nikoli protestantské a musel být katolík, jinak by nemohl v katolických Čechách císařů Ferdinanda II. a Ferdinanda III. ani zůstat, a už vůbec ne se usídlit. A kdyby se tu neusídlil, nevznikli bychom my, jeho potomci. Takže měl by se někde najít – ten náš irský voják...

Byl to voják, cestu k němu je tedy třeba hledat především ve vojenských archivech. Na ty jsem se zkusil obrátit nejdřív, aspoň jen orientačně, i když jsem zatím neznal ani jméno vojáka, ani jeho příslušnost ke konkrétnímu vojenskému svazku. Ukázalo se, že toto zkoumání je v Čechách nereálné, protože tu žádné vojenské archivy z doby 30leté války vůbec nejsou. Byly už dávno přemístěny do Vídně do rakouského Válečného archivu, kde jsou veškeré archivy „starých císařských dob“ přístupné výhradně pro předem objednané vědecké studium za velmi přísných podmínek, tedy pro „běžné nahlížení“ zcela nedostupné. I kdyby se ale někde našel způsob jak se do starých analů vídeňského Válečného archivu dostat, stále je tu základní podmínka: „kdo konkrétně to byl a kde, kdy a u hoho sloužil“. Když jsem se ale o tom bavil s jedním naším vojenským historikem, upozornil mne na okolnosti mého zkoumání, které jsem si jako ne historik zprvu neuvědomoval. A neuvědomovali si je ale ani „civilní“ historikové, na něž jsem se obrátil s nepořízenou dříve. Ten vojenský historik mi řekl zhruba toto:

Pokud vycházím z pravdivosti vaší rodinné legendy, je zcela vyloučeno, aby nějaký „obyčejný“ zahraniční voják zůstal po skončení 30leté války natrvalo v Čechách, aniž by k tomu dostal předem svolení od rakouské Císařské kanceláře. To u „obyčejného“ vojáka možné nebylo, mohl to být výhradně člověk disponující svobodnou vůlí, tedy šlechtic. Pouze ten mohl žádat císaře o povolení k trvalému pobytu, neboli inkolát, a před touto žádostí musel být i majitelem pozemků, kde chtěl trvale žít. Rovněž rozhodnutí o tom, pod jakým

jménem by chtěl být člověk v Čechách úředně evidován, by bylo tehdy možné pouze u lidí se svobodnou vůlí, u příslušníků šlechty.

No, a tato informace byla pro směr mého následujícího pátrání zcela zásadní... měl jsem nyní z čeho vycházet.

Zrekapituloval jsem si proto nejdřív to, co vím a nevím v relaci s pohledem vojenského historika:

Pokud pátrám po irském vojákovi, který po 30leté válce zůstal trvale v Čechách a zde pak dále žil a založil novou rodinu, pak obyčejný voják to být nemohl, musel to být aristokrat. Musím tak uvažovat o člověku se šlechtickým titulem již z Irska, o příslušníku nějakého irského šlechtického rodu. Protože byla válka, důvod proč irský šlechtic přijel z Irska do Evropy je jasný: byl voják a přijel bojovat v nějaké evropské armádě. Protože po skončení války zůstal trvale v Čechách, musel být před tím ve službách rakouské císařské armády, protože jinak by se nemohla vazba k Čechám vytvořit a nemohl by se v nich pak trvale usídlit. Jako šlechtic tedy sloužil ve vyšší vojenské funkci v nějakém vojenském útvaru rakouské císařské armády a protože přijel z Irska v postavení cizince, neměl v Čechách žádné pozemky, na nichž by se pak po válce usídlil. Ty ale mohl získat později, třeba darem přímo od rakouského císaře za významné vojenské zásluhy. Čechy totiž patřily rakouskému císaři, který jediný mohl jak ocenit vojáka cizince, sloužícího v jeho armádě, tak mu mohl udělit inkolát k trvalému pobytu...

Na základě této mé úvahy jsem se pak podíval v několika odborných publikacích, zabývajících se historií doby 30leté války a speciálně na irskou emigraci do Čech (kromě jiných hlavně „Hybernici v Praze“, Pařez a Kuchařová, Oswald 2001), na všechny irské vojáky – šlechtice – kterí dostali od císaře Ferdinanda II. pozemky v Čechách a k nim inkolát (kniha „Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618, T. J. Bílek, Praha 1883). Pak bylo celkem snadné zjistit, že to byli celkem jen tři irští vojáci (irští šlechtici), konkrétně plukovník Walter Butler, plukovník Robert Geraldin (FitzGerald) a plukovník Walter Deveroux (inkoláty: Butler 1634, Geraldin 1638, Deveroux 1635). Tito tři irští vojáci získali pozemky v Čechách jako odměnu za provedení rozkazu císaře Ferdinanda II., kterým byla likvidace odvolaných dřívějších velitelů císařovy armády: vévody Albrechta Valdštejna, Adama Trčky a Viléma Kinského dne 25. 2. 1634 v Chebu. Jim byly pak císařem zkonfiskovány jejich majetky a z nich přiděleny třem zmíněným irským vojákům tyto pozemky: Butler Doksy, Deštná, Nový Bernštejn, Geraldin Mšeno, Romanov, Lobeč, Deveroux Krchleby, Dobrovítov, Chlum.

Už toto zjištění bylo pro mne docela zvláštní: kdo z těchto tří pánů by mohl být oním mým hledaným předkem?

Walter Butler? Narodil se v roce 1600, zemřel v roce 1634 a prokazatelně neměl žádné děti. Ten to asi nebyl...

Robert Geraldin? Kdy se narodil, není známo, byl ale odhadem asi o něco málo mladší, než Butler, protože měl dceru Marii Kláru Josefu Geraldinovou z Kildare, která se mu narodila (vzhledem k tomu, že měla svatbu v roce 1654 s Odolenem Wiežnikem z Wiežnika – s ním pak později měli známý tzv. Wiežníkův dům v Hybernské ulici v Praze) někdy kolem roku 1635 (její matka je neznámá). Zemřel v roce 1642. Ten to asi taky nebyl...

Walter Deveroux? Datum kdy se narodil, neuvádí žádná dostupná česká ani zahraniční literatura, ani žádné odborné historické texty, které se o něm zmiňují, a bývá v nich konstatováno, že to nelze zjistit. Bez vysvětlení. Proti tomu se všude skálopevně tvrdí, že zemřel v roce 1639 (někde je uváděno 1640), což je odvozováno od jeho testamentu, datovaného ve všech těchto textech stejně dnem 28. prosince 1639 (např. zmíněná kniha „Hyberni v Praze“, Oswald 2001). Dále je v souvislosti s testamentem uváděno, že kromě několika konkrétních adresných odkazů veškerý svůj majetek odkazuje svému synovi Walterovi. Podle tohoto údaje vznikla v mém pátrání možnost sledování cesty, která by mne mohla dovést k hledanému irskému vojákovi, mému předkovi. Že by to byl Walter Deveroux?

Ověřování možnosti že by byl mým předkem Walter Deveroux

Tak jednoduchý tento směr pátrání zpočátku nebyl... jediný důvěryhodný údaj o tom, že by měl mít Walter Deveroux syna, je totiž uveden vlastně jen ve zmíněném testamentu Waltera Deveroux, kde jeho pořizovatel po své smrti odkazuje vše svému synovi Walterovi. Jinak ve všech knihách a jiných publikacích, pojednávajících o důstojníku Walteru Deverouxovi, kde je psáno o jeho synovi, je tento fakt odvozován ze znění testamentu a jeho smyslu. Pak ale z toho faktu pro pátrání po mém předkovi, který byl irským vojákem, vyplývá i nepřesnost znění naší rodinné legendy: syn plukovníka Waltera Deveroux totiž nebyl vojákem. I kdybychom ale brali znění legendy se zjednodušenou nadsázkou (potomci syna irského vojáka), stále by zůstávala nezodpovězena hlavní otázka: **kdo byl tento syn, co dělal, kde žil...** o tom testament nepojednává, ani ty publikace kde je zmiňován...

Není tak vůbec známo: kdy a kde se narodil, kolik mu bylo let při sepisování testamentu, dále pokud se narodil v Irsku, tak jak a kdy se z Irska do Čech dostal, případně kde byl v době, kdy jeho otec sloužil v císařově armádě, kdo byla jeho matka, kde se narodila, kdy a kde byla svatba jeho rodičů, kde byla a žila jeho matka v době, kdy její manžel „byl ve válce“, byla se svým synem, nebo sama, žila ještě v době sepisování testamentu, pokud ano, tak proč v něm není zmíněna, pokud nebyla před tím s manželem rozvedena, tak jak to bylo s jejím právem na získání jeho majetku, případně jeho části... řečeno zatím jen jako inspirující možnosti dalšího pátrání...

Jsou tu ale též nepřesnosti a nesrovnalosti přímo při srovnání textu testamentu s historickými texty jinými. Například hned ve zmíněné knize T. J. Bílka „Dějiny konfiskací...“ má syn Waltera Deveroux jméno Martin, zatímco v testamentu Walter. Nebo v kronice obce Zbýšov (byla součástí majetku, který císař Ferdinand II. věnoval Walteru Deverouxovi) je jako majitel obce v letech 1639 až 1651 uváděn syn Waltera Deveroux pod jménem Martin Deveroux. Šlo zde o překlipy, či se jednalo o chyby vzniklé nějak jinak?

Bylo mi tak jasné, že ze všeho nejdřív musím zjistit kdy a kde se narodil syn Waltera Deveroux a kdo byla jeho matka, a také kdy a kde se narodila, kdy a kde byla svatba Waltera Deveroux a jeho manželky, s níž měl syna.

A tak jsem se pokusil vyhledat potřebné informace v různých archivech u nás i v zahraničí, a také v knihách uchovávajících různé rodokmeny šlechtických rodů.

Tedy především v těch, které se zabývají irskou a britskou (resp. anglo-normanskou) emigrací do střední Evropy. Pátrání v českých pramenech bylo však opět neúspěšné: v nich existuje Walter Deveroux jen jako voják, jehož irská šlechtická rodina je sice obecně známá, ale z které její větve pochází se neví. Tudíž není známa ani jeho (případná) manželka, ani jeho (případný) potomek, ani jeho předkové, a je znám pouze jeho syn, kterého on sám jmenuje ve svém testamentu, jak výše uvedeno...

Ven z této mé neúspěšné pátrací situace mi tehdy pomohla velvyslankyně Irska, paní Alison Kelly, která mi poradila obrátit se s mými dotazy na Genealogický ústav Trinity College v Dublinu. To jsem vzápětí učinil, leč přišla mi z odborného Genealogického ústavu zpátky stručná odpověď, že se v Irsku, bohužel, nenacházejí žádné archivní dokumenty o genealogii šlechtických rodů v Irsku před rokem 1800, neboť tyto byly v důsledku vzniku Spojeného království Velké Británie a Irska všechny povinně převezeny do Britského královského archivu v Londýně. Pokud se tedy hodlám podívat na genealogii irské rodiny Devereuxů, musím se obrátit tam. To byl ovšem problém, protože, jak jsem se dozvěděl od jednoho mého známého historika: pokud bych se někdy chtěl obrátit s nějakým dotazem na Britský královský archiv, musel bych k tomu mít souhlas královny Alžběty II.

A tak jsem tedy napsal královně Alžbětě II. žádost o nahlédnutí do Britského královského archivu, kam byly prý údajně převezeny v roce 1800 všechny dokumenty irských šlechtických rodů (a že mi jde o archivní dokumenty irské Anglo-Normanské rodiny Devereuxů). Za 8 měsíců mi přišla odpověď od úřednice Britského královského archivu, že z pověření královny je mi sice dovoleno nahlédnout do požadovaných archivních dokumentů, ale jen britské rodiny Devereuxů, kde bych možná mohl nalézt i něco o irské rodině Devereuxů. Archivní dokumenty přímo irské rodiny Devereuxů, které by měly být podle irského Genealogického ústavu převezeny spolu se všemi archivními dokumenty Národního archivu v Dublinu do Londýna v roce 1800, totiž nikdy do Britského královského archivu z Irska převezeny nebyly, a zůstaly tak i po roce 1800 v Irsku, a tudíž v Londýně nejsou...

Na základě této informace, kterou jsem dostal od úřednice Britského královského archivu z pověření královny Alžběty II., jsem si připravil žádost Národnímu archivu v Dublinu o nahlédnutí do archivních dokumentů, které se týkají irské rodiny Devereuxů (a které by měly být uloženy dle sdělení úřadu královny Alžběty II. právě tam). Před odesláním této žádosti jsem ale zjistil, že podle úředního nařízení každý cizinec, který by potřeboval zjistit nějaké informace z listin uložených v Národním archivu Irska v Dublinu, může tak učinit pouze po předběžně uděleném souhlasu prezidenta Irské republiky obrátit se na

Národní archiv. Napsal jsem tedy tu požadovanou žádost o souhlas prezidentu Irska, Michaelu D. Higginsovi. Brzo mi přišla odpověď, že prezident Higgins souhlasí s tím, abych mohl nahlédnout do Národního archivu Irska. A tak jsem tedy napsal řediteli Národního archivu v Dublinu připravenou žádost o nahlédnutí do archivních dokumentů týkajících se irské rodiny Devereuxů. Odpověď mi přišla také brzy, v ní mi ale ředitel archivní sekce starých dokumentů s omluvou sdělil, že sice ty dokumenty irské rodiny Devereuxů, do nichž bych rád nahlédl, po roce 1800 v Národním archivu určitě byly, avšak v průběhu revolučních událostí roku 1922 byla zhruba polovina budov tehdejšího Národního archivu zničena velkým výbuchem, a všechny dokumenty tam tehdy uložené shořely. Mezi nimi byly mimo jiné též archivní dokumenty, týkající se irské rodiny Devereuxů...

Po tomto smutném zjištění mi paní velvyslankyně Alison Kelly dala novou informaci, kterou jsem před tím neznal: a sice, že existuje irská publikace, která pojednává o historii irské Anglo-Normanské rodiny Devereuxů, vydaná v Dublinu roku 1891: „An Account of Anglo-Norman family of Devereux, of Balmagir, county Wexford“, kterou jsem si následně v Irsku objednal (vyšel tehdy v Irsku další reprint originálu této publikace). V ní jsem zjistil, že v průběhu více než 1000 let existence rodiny Devereux, mající svůj původ od jednoho z prvních 13 vévodů Normandie (vévodství Évreux), která se do Británie dostala se svým příbuzným, Vévodou Dobyvatelem, a do Irska pak s vojskem krále Jindřicha II. Plantageneta, existuje více osob v různých dobách, majících jméno Walter Devereux. Jak ale najít toho pravého? A pak jsem si všiml této zvláštnosti:

Na úplném konci této publikace pod úplně poslední poznámkou číslo 81 byl tento text: „Sir Walter Devereux, který zavraždil Valdštejna v Čechách, se narodil na hradě Balmagir“. Bez jakéhokoli nasměrování ve které z předchozích mnoha větví, vzniklých v průběhu mnoha staletí, a před tím podrobně v publikaci uvedených, by se dal najít. Tento údaj tímto symbolickým umístěním na úplný okraj publikace o genealogii rodiny Devereux jakoby korektně naznačoval, že se o našem hledaném siru Walterovi Devereuxovi sice ví, ale že není moc chuti jeho existenci příliš zdůrazňovat... jiné vysvětlení mne tehdy nenapadlo.

Bylo mi tak jasné, že pokud nevypátrám datum jeho narození, nezjistím o něm (ani o jeho údajném synovi, ani o jeho zatím neznámé manželce) nic konkrétního. Zkusil jsem tedy zatím aspoň nějaký odhad... máme tu skupinu tří našich irských vojáků v Chebu z února roku 1634, z nichž evidentně nejstarším byl plukovník Walter Butler, jejich velitel, který se narodil v roce 1600. O něco málo mladším (zvolil jsem cca o 5 let) byl jeho první zástupce, podplukovník Robert Geraldin. Nejmladším (i služebně) z těch tří byl nejspíš kapitán Walter

Deveroux, osobní pobočník plukovníka Waltera Butlera. Mohl se tedy narodit podle mého odhadu asi někdy kolem roku 1615.

Možnost ověřit správnost či chybnost mého odhadu se mi podařilo zanedlouho: v té době se jsem totiž zjistil internetovou adresu mormonské církve („Family Search“), kde jsou k dohledání data mnoha rodin celého světa.

Jak funguje internetová adresa „Family Search“: (Po zadání jména hledané osoby s alespoň přibližným datem jejího narození je možno ji najít – samozřejmě pokud v minulosti existovala a byla dříve vedena v těch oficiálních archivech zemí světa, kde specializovaní pracovníci mormonské církve získali příslušné údaje z archivních materiálů, vedených v archivech těchto zemí. Rovněž tak bylo možno zjistit i jména a data narození a úmrtí všech jejích předků, potomků, i všech sourozenců až do těch vzdálených dob zpětně, kam až vedly dokumenty archivované v úředních archivech sledovaných zemí. Dodejme, že adresa „Family Search mormonské církve je důvěryhodná a spolehlivá. Slouží totiž od svého vzniku především náboženské potřebě mormonské církve, je jí i odborně vedena, a tudíž je hlavně v jejím zájmu, aby obsahovala jen údaje pravdivé a ověřené.)

A mezipoznámka

Protože sepisuji tento text mnoho let poté, co jsem popisované pátrání realizoval, musím zde zmínit, že tehdy jsem ještě nevěděl, kde konkrétně existují i jiné v minulosti pečlivě vedené archivy dokumentů „staré doby rodiny Devereux“, než byly „ty oficiální“, které byly dříve uloženy v Národním archivu v Dublinu, dokud neshořely v roce 1922 (tak například jsem později zjistil, že anglická rodina Devereux – dnes vévodové z Herefordu – má rozsáhlý starý archiv celé rodiny Devereuxů ... tedy i ze starých dob irské části rodiny, s níž udržovala anglická část rodiny Devereuxů ještě v dobách královny Alžběty I. dost úzké kontakty). Už v době počátečního pátrání po irské stopě mého předka jsem ale předpokládal, že asi budou i někde jinde stále existovat nějaké jiné exempláře „zmizelých“ archivních dokumentů, což se mi potvrdilo, když jsem objevil internetovou adresu „Family Search“. Pracovníci mormonské církve měli asi přístup i k jiným zdrojům informací, než byly „ty oficiální“...

Takže když jsem v roce 2014 zadal v internetové adrese „Family Search“ jméno Walter Devereux s přibližným datem narození 1615, hned se mi objevil Walter Devereux, narozený v roce 1615 v Balmagir, Wexford, Ireland, jehož otcem byl Philip Devereux a matkou Jane Walsh. Více údajů ke hledanému jménu tam nebylo, což znamená, že hledaná osoba nemohla mít v Irsku ani žádnou manželku, ani žádné děti, jinak by byly tyto osoby v irských archivních

dokumentech zaznamenány. Protože – jak bylo výše řečeno – odtud opisovali pracovníci mormonské církve všechny tyto údaje. Neboli: dokud Walter Devereux, narozený 1615 v Irsku, v Irsku ještě žil, ani žádnou manželku, ani žádné děti neměl. Podobně: pokud není u nalezeného jména datum úmrtí, znamená to, že ho irské archivní dokumenty neznají. A protože víme, že odešel z Irska do Evropy, kde sloužil jako voják a do Irska se už nevrátil, v Irsku zemřít nemohl, a údaj o jeho úmrtí se tak do irských archivních dokumentů už nedostal...

První potvrzení možnosti, že byl mým předkem Walter Devereux

Po následném srovnání nalezeného údaje o datu narození Waltera Devereuxe s údaji v publikaci „An Account of Anglo-Norman family of Devereux, of Balmagir, county Wexford“, jsem zjistil, že co do minulosti nejbližší osoba tam uvedená jménem Walter Devereux, je sir Walter Devereux, který zemřel v roce 1619 (ten tedy nemohl být pozdějším vojákem Butlerova dragounského pluku a pak mým předkem). A protože v publikaci „An Account...“ se po nalezeném Walteru Devereuxovi, narozeném v roce 1615, nenachází už žádný jiný Walter Devereux, je touto publikací de-facto potvrzeno, že „naším hledaným“ irským vojákem je Walter Devereux, narozený 1615.

(což doplňuji poznámkou, že jsem se ve svém předběžném odhadu roku narození docela trefil...)

Nyní bylo potřeba podívat se na to, jak to bylo s jeho synem.

Pokud víme, že se narodil v roce 1615, a víme, že v roce 1632 nastoupil hned po svém příjezdu z Irska do Evropy svou vojenskou službu do dragounského irského pluku plukovníka Waltera Butlera jako jeho pobočník, (bylo to před bitvou u Lützeny), tak můžeme říct, že mu v roce 1632 bylo 16 – 17 let (v jakém měsíci totiž není známo).

Mohl mít v té době manželku a syna? Podle zjištění ve „Family Search“ to v Irsku být nemohlo. A že by si hned po příjezdu do Evropy sehnal někde manželku, oženil se s ní a čekal s ní vzápětí syna, který by se mohl narodit nejdříve někdy v roce 1633, je konstrukce dost podivná... jenomže pokud později ve svém testamentu z roku 1639 odkazuje veškerý svůj majetek svému synovi Walterovi, tak kdo by to tedy byl? Pokud by se narodil v roce 1633, tak by mu v roce 1639 bylo 6 let... teď se ale musíme ptát: mohl by v šesti letech fakticky, právně i věcně převzít správu všech pozemků a majetku po svém otci, plukovníku Walteru Devereuxovi? Šestiletý syn?

Zdá se, že v této chvíli nelze zatím na otázku jak to bylo se synem Waltera Devereuxe spolehlivě odpovědět.

Je však ale možno již konstatovat důvěryhodný fakt, že nalezeným irským vojákem, který po 30leté válce zůstal v Čechách, je shodně s naší rodinnou legendou irský voják – a to plukovník Walter Devereux, původně osobní pobočník a kapitán plukovníka Waltera Butlera, tedy ten, kdo 25. 2. 1634 v Chebu zapíchl vévodu Valdštejna.

Irská rodina mého nalezeného předka vojáka Waltera Devereuxe

Důležitým zjištěním pomocí internetové adresy „Family Search“ byla též jména rodičů Waltera Devereuxe. Jejich pomocí bylo možno určit přesně celou jeho rodinu, i všechny její předky několik set let zpátky, včetně dat jejich narození, úmrtí, případně data jejich svateb, a rovněž jména a data narození jejich dětí – pokud je měli. Přiznám se, že jsem si s tím hrál několik dní, ale stálo to za to: znám nyní všechny předky Waltera Devereuxe z jeho otcovy i matčiny strany až do 12. století, od kdy se datuje irská rodina Devereux (před tím jen v Anglii). Tato data rodiny našeho hledaného Waltera Devereuxe jsem porovnal s publikací „An Account...” a zjistil jsem naprostou shodu i co do počtu všech udávaných dětí.

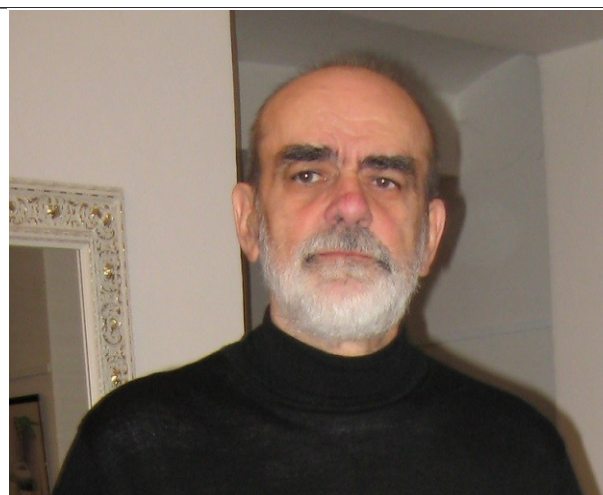
Pro zajímavost zde uvedu alespoň všechna jména rodiny, z níž pocházel náš Walter Devereux, podrobně se ale dál zabývat celou rodinou nebude třeba – mé další pátrání se bude věnovat především mému předkovi...

Otec: Philip Devereux (1583-1635), matka: Joan Walsh (1587-1660), sňatek: 1605, synové: Nicholas (1606), Robert (1608), John (1609), Alexander (1611), Walter (1615), James (1616), Edward (1617), George (1619), Richard (1621), dcery: Mary (1623), Margaret (1625), Catherine (1627).

Poté, co jsem zjistil přesné údaje o rodině našeho hledaného Waltera Devereuxe a řadu příjmení blízkých jeho rodině, pokusil jsem se najít na internetu nějaké kontakty v irském světě, kde by se mohla vyskytovat nějaká spojitost s irskou rodinou Devereuxů. Po nějaké chvíli „brouzdání“ (řečeno s nadsázkou) na mne náhle vykoukla tvář, jejíž podoba mne zaskočila:

PATRICK COMERFORD

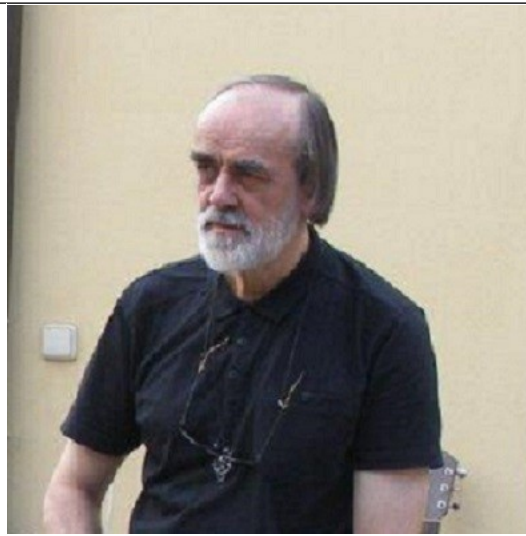
JOSEF RYZEC

PATRICK COMERFORD

JOSEF RYZEC

A tak jsem se tedy pokusil k této zcela náhodně nalezené podobě doplnit konkrétní přesná data:

Žily - byly kdysi v království Irska dvě sestry (dcery Waltera Walshe *1541 – 1619 a Ellinor Butler *1553 – 1622): Joan (*1587 – 1660) a Ellen (*1596 – 1654) – z nichž Joan si vzala Phillipa Devereuxe (*1583 – 1635) a Ellen tehdy reverenda Thomase Comerforda (*1596 – 1635). Nynější (též reverend) Patrick Comerford (vlevo) je potomkem Ellen, zatímco já (vpravo) jsem potomkem Joan, neboť jejím synem byl Walter Devereux (*1615), neboli můj přímý předek, jak jsem výše popsal... no, není těch náhod už nějak moc? Vůbec není, mohu dnes doplnit, když vím, že jich bude ještě víc...

Při dalším zkoumání údajů o naší objevené rodině Devereux, které byly uvedeny v publikaci „An Account...” na straně 17, jsem si všiml dost překvapivě zajímavosti, pro kterou zatím nemám žádné vysvětlení, jen tuto úvahu:

Tato publikace vznikla jako pokus sepsat všechny osoby irské rodiny Devereux, narozené na hradě Balmagir, který je ve Wexfordu. Hrad Balmagir se tak stal automaticky navždy jejich domovem, i když se později mnoho z nich přestěhovalo jinam. A tak se automaticky předpokládá i to, že ten, kdo se narodil na hradě Balmagir, je prostě z Wexfordu. Všichni tam narození byli tedy „z Balmagir i z Wexfordu“. Avšak v publikaci „An Account...” mezi dětmi Phillipa Devereuxe a jeho ženy Joan, všemi narozenými na hradě Balmagir, kde je uveden rovněž i jejich pátý syn Walter, je jedině u jeho jména výslovně napsáno „Walter z Waterfordu“. Ale proč? Mělo se tím upozornit na to, že je nějak víc než ostatní spojen s Waterfordem i když se tam nenarodil? K čemu by ale bylo takové upřesnění u dítěte nebo jinocha? Muselo být přece známo již při pořizování genealogického soupisu, že jen jako šestnáctiletý opustil Irsko, a tak nemá změněné přízvisko na „z Waterfordu“ žádný smysl. Nebo se tam snad opravdu narodil? A nebo snad byl dán ještě jako dítě k někomu z blízkých na vychování do Waterfordu, dětství prožil tam a už se domů nikdy nevrátil? Takové upřesnění by smysl mělo. Jenomže proč by měla taková odcizující událost nastat? A tehdy mne napadlo, že v nábožensky vypjaté době mohlo jít o důvody náboženské: sestra Walterovy matky Ellen se přece provdala za anglikánského reverenda (viz výše)... co když tím pak v době narození Waltera v rodině Devereuxů vznikl nějaký vážný náboženský konflikt? Pokusím se to dále vysvětlit...

Co se týče irské Anglo-Normanské rodiny Devereux z hradu Balmagir, která držela toto své sídlo už od 13. stol, je v ní koncem 16. stol. dobře patrná osobnost dědečka našeho Waltera, sira Jamese Devereuxe (1544 – 1605). Právě za ním se vypravil v roce 1599 jeho anglický příbuzný Robert Devereux (druhý

hrabě z Essexu, jenž byl tehdy z pověření anglické královny Alžběty I., jeho milenky, místokrálem Irska) v čele velké anglické armády, připravené vojensky „umravnit“ dlouhodobě se bouřící irský sever (Ulster – gaelské klany O’Neill a O’Donnell), aby mu pomohl v této akci a přesvědčil i ostatní irské Anglo-Normanské rodiny ke spolupráci s ním ve prospěch královny Alžběty I. Siru Jamesovi Devereuxovi se do takového kroku vůbec nechtělo, a tak svou pomoc Essexovi odmítl s tím, že zůstává v tom konfliktu neustranný a nepůjde proti svým irským přátelům (tím odmítl i povýšení na hraběte, které mu Essex s podmínkou spolupráce přinesl). Domnívám se, že v této době sporů nábožensky motivovaných, kdy v Anglii protestantský režim krále Jindřicha VIII. tvrdě likvidoval katolíky, panovala v Irsku dost velká náboženská svoboda, a na jihu Irska (Waterford i Wexford) i značná sympatie k irským františkánům.

Z této pro sira Jamese Devereuxe nelehké situace, kdy odmítal svou pomoc jak svému blízkému příbuznému (vyslanci protestantské Anglie), tak ambicím královny Alžběty I. ovládnout Irsko i duchovně, je možno odvodit i to, že v té době irská Anglo-Normanská rodina Devereux (podobně jako i mnoho dalších) zapustila asi již silné kořeny do starého irského gaelského prostředí, vyznačujícího se tradičně značnou náboženskou svobodou. Sir James Devereux tak prostě nemohl jít proti svým irským gaelským přátelům, reprezentujícím tradice starého irského světa, tak ani proti úspěšné křesťanské misi irských františkánů, která se po již téměř 400 letech stala nedílnou součástí irského náboženského myšlení (křesťanský svatý Patrik duchovní symbol Irska). Podobně se stavělo k vojenské invazi anglického vojska, vedené Essexem, i mnoho dalších Anglo-Normanských rodin v Irsku, takže tehdy – i z toho důvodu – Essex svůj vojenský vpád do Irska prohrál, a vrátil se do protestantské Anglie s nepořízenou. Prvním z důsledků této neúspěšné Essexovy mise byl rozkaz královny Alžběty I. k okamžitému vypovězení všech irských františkánů z Irska. Zanedlouho byl pak Essex z rozkazu své bývalé milenky Alžběty I. v roce 1601 popraven, což ovšem souvisí s jinou problematikou vztahu královny Alžběty I. a Roberta Devereuxe.

Shrnutí úvah o tom proč asi opustil šestnáctiletý Walter Devereux své rodné Irsko

V době narození našeho Waltera (1615) jeho dědeček, sir James Devereux už sice nežil (zemřel 1605), rodinné vyprávění o něm ale muselo být ještě živé... určitě musel být opakován příběh jeho dědy, jak v roce 1599 odmítl pomoc svému zfanatizovanému příbuznému Essexovi, který chtěl zničit staré nádherné Irsko svatého Patrika... jak byl potom popraven, i když za něco jiného... jak zlá anglická královna vyhnala všechny naše irské františkány úplně z celého Irska... zkrátka, děda James byl pro malého Waltera asi jeho bájným hrdinou, a pokud měl po svém dědovi i jeho hrdou irskou duši (sir James byl znám svou láskou k umění a irským tradicím), naladěnou poeticky víc než jeho sourozenci, asi ty staré dědovy příběhy vnímal jako své, zamiloval si je, a dědův odkaz měl jak vzor pro své další chování... a určitě měl rád irské františkány... raději než rodinou vychvalované anglikány... a tak rodině Devereuxů jednou došla trpělivost a usoudila, že bude asi nejlepším řešením přesunout toho věčně přidrzelého a nesnášenlivého předpubertálního kluka k někomu z příbuzných do Waterfordu, města stále silně katolického, kde Walterovy nesnesitelné opoziční náboženské názory docela dobře zapadnou...

Ony se totiž ty náboženské důvody proč by měl být pátý syn Walter spojován s Waterfordem, nabízejí docela samy hned při znalosti faktu, že se v městě Waterfordu narodil a žil do roku 1607 pozdější nejvyšší šéf všech evropských františkánů se sídlem v Římě (1630-1634) a též jeden z hlavních kandidátů při volbě papeže v roce 1655, Luke Wadding (1588 – 1657). Kdyby k tomu tehdy došlo, byl by prvním irským papežem, o čemž tehdejší katolický svět dobře věděl. Jeho strýcem byl arcibiskup z Armaghu Peter Lombard, primas římskokatolické církve celého Irska, z jehož rodiny pocházelo více starostů města Waterfordu. Dá se proto předpokládat, že pokud žil mladý Walter Devereux někde u svých příbuzných v městě Waterfordu, jistě nad ním držela svou ochrannou ruku také rodina Lombardů, tehdy silně orientovaná na římskokatolickou víru. Takovéto prostředí muselo znamenat pro mladého Watera s jeho sympatiemi ke světu františkánů pocit vstupu do nové rodiny... K tomu můžeme připojit i zprávy, které se do Irska z Evropy v průběhu času dostávaly, do Waterfordu asi určitě, když bylo rodištěm Luke Waddinga. Právě jemu se totiž podařilo, po předchozích dočasných pobytech irských františkánů v Evropě (vyhnaných z Irska v roce 1599), prosadit u rakouského císaře Ferdinanda II. v roce 1629 založení jejich trvalého sídla v Praze. Luke Wadding

sloužil v té době v papežském Římě jako rektor vysoké školy duchovních studií a zakladatel irské koleje sv. Isidora (1625 – 1640). A dodejme, že to byl právě Luke Wadding, který svým nadšeným úsilím o pozvednutí irského vlastenectví vůbec jako první založil oficiální tradici oslavy Dne svatého Patrika, slaveného každoročně na jeho škole, kteří se později stal irským národním svátkem...

Po tomto připomenutí jistě silných náboženských vlivů na mladého Waltera ve Waterfordu je možné docela snadno pochopit, proč se teprve šestnáctiletý mladík rozhodl opustit Irsko a jít na pomoc svým katolickým irským františkánům, sídlícím nyní v Praze, když se k tomu náhle naskytla „vhodná příležitost“, dokonce spojená přímo s jeho blízkou rodinou. Tu „vhodnou příležitost“ myslím, samozřejmě, s nadsázkou, vycházím ovšem ze známé reality, že Walter Devereux nastoupil někdy v době před bitvou u Lützenu v roce 1632 do irského pluku dragounů plukovníka Waltera Butlera, jako jeho osobní pobočník. Tato informace je sice běžně známá v mnoha vojenských pojednáních o dobách 30leté války, nikde však není zmíněno, že Walter Devereux by snad mohl být blízkým příbuzným Waltera Butlera. A už vůbec nikde není známo, že Walter Devereux nastoupil v pluku svého příbuzného ve věku 16 let. Přesto je tím docela pochopitelné, proč se stal hned po svém příchodu jeho osobním pobočníkem... jednoduché vysvětlení říká, že si vzal ostřílený zkušený voják mladíka z rodiny pod svou ochranu a do tvrdého vojenského řemesla ho začal teprve zaučovat... jako jeho osobní pobočník tu ochranu mohl mít...

Měli bychom k tomu pro objasnění zmínit, že matka jeho matky (neboli jeho babička z matčiny strany) byla rozená Butlerová (nar. 1542) – z které větve Butlerů, jichž bylo tehdy v Irsku docela hodně, se mi ale zatím nepodařilo objasnit. Nicméně Butlerové byli v té době v Irsku dost významnou Anglo-Normanskou rodinou s hlavním jejich sídlem v Kilkenny, což je nedaleko obou oblastí Wexford a Waterford, takže jak příbuzenské vztahy, tak vzájemné kontakty všech Anglo-Normanských rodin v těchto územích sídlících, si byly docela blízké. Takže když se v roce 1632 donesla do Irska zpráva od plukovníka Waltera Butlera (on pocházel z větve Butlerů z Roscrea, z hradu Ballinakill, který byl spolu s majetky jeho rodiny v roce 1616 zkonfiskován anglickými správci v Irsku, a proto se potom vypravil do Evropy a dal se do vojenských služeb rakouského císaře Ferdinanda II.), aby se Irové, kteří se rozhodují odjet z Irska do vojenské služby v Evropě, přihlásili u něj, protože on rozšiřuje právě v této době počty vojáků svého irského pluku z pověření nově ustaveného nejvyššího velitele císařské armády generalissima Valdštejna... donesla se tato zpráva určitě i do Waterfordu, a tam k mladému Walterovi, který na ni okamžitě reagoval... a domluvil se s ostatními Iry, kteří se chystali odjet z Irska, a přidal se k nim...

Myslím, že již sama tato má představa velmi pravděpodobné situace zcela vylučuje i jakoukoliv teoretickou možnost toho, že by měl tehdy mladý Walter v Irsku nějakou manželku nebo nějaké dítě...

Řekněme si ale pro úplnost, že i kdyby přece jenom to dítě měl, odjížděl by do Evropy do války s nemluvnětem v batohu? Zůstala by jeho manželka sama v Irsku bez svého dítěte, zatímco on šestnáctiletý by spěchal s jejím dítětem v batohu do války?

Uvidíte za chvíli, že se vám tato absurdní představa bude hodit (ironie...), až vám znovu předložím jinou, též absurdní úvahu o tom, kde se vlastně náhle objevil syn plukovníka Waltera Devereuxe, kterému ve svém testamentu v roce 1639 odkazuje všechn svůj majetek... tehdy je mu jen 24 let (a jeho synovi pouze 6 ?)

...

Omlouvám se za opakování těchto faktů, mé vyprávění musím ale odvíjet v postupných krocích, aby bylo srozumitelné pro čtenáře těchto řádek, kteří vstupují do neznáma tak, jako jsem do něj vstupoval před lety i já. Teprve opakovaným ujišťováním jsem si ověřoval, že se nemýlím, protože jsem před sebou neměl nic jiného, než mozaiku mých úvah... skládanou z ojedinělých faktů, vytahovaných z klobouku totálního zapomnění...

Nějaké další podrobnosti o začátcích vojenského působení Waltera Devereuxe v Evropě

Začnu tím, že jméno prastaré rodiny Devereux, pocházející z původně vikingské Normandie, má mnoho tvarů. Irská rodina, které je věnována publikace „An Account of Anglo-Norman family of Devereux, of Balmagir, county Wexford“, ale používá důsledně písemný tvar „Devereux“. Takto také uvádím ve svém textu její název. Co se týče psaní jména našeho hledaného Waltera, tak zde je správná jeho písemná podoba Walter Devereux, protože tak je veden i v publikaci „An Account...“. V Čechách však došlo v době 30leté války vlivem fonetické transkripce k posunu do písemného tvaru „Deveroux“, a tak je uváděn i ve většině dobových textů (i když také v nich je řada různých písemných variant), včetně listin bývalé koleje irských františkánů u Neposkvrněného početí Panny Marie, uložených dnes v Národním archivu v Praze... ve svém textu se ale přikláním převážně k variantě v publikaci „An Account...“, hledáme přece irskou rodinu a irského vojáka, který se v ní narodil...

Vraťme se ale ještě do doby, kdy Walter Devereux nastoupil někdy v době před bitvou u Lützenu v roce 1632 do irského pluku dragounů plukovníka Waltera Butlera, jako jeho osobní pobočník. Dodejme, že již tehdy v pluku sloužili i podplukovník Walter Leslie a podplukovník Robert Geraldin (tedy všichni čtyři hlavní účastníci pozdější likvidace frýdlantského vévody v Chebu, který byl nyní hlavním velitelem císařských v bitvě u Lützenu: Walter Butler, Walter Leslie, Robert Geraldin, Walter Devereux) a katolický kaplan Thomas Carve (který byl dříve v Irsku blízkým rodinným přítelem rodiny Butlerů, kteří nad ním vždy drželi svou ochrannou ruku, hlavně v dobách tvrdých náboženských sporů), který byl později hlavním svědkem závěti Waltera Devereuxe.

O slavné bitvě u Lützenu, kde zemřel švédský král Gustav II. Adolf, je docela dost textů od různých vojenských historiků zahraničních i našich, které si ale často odporují jak v hodnocení výsledků té bitvy, tak v pohledu na její průběh i předcházející přípravy jedné či druhé strany válečného konfliktu (zhruba katoličtí císařští proti švédským a saským protestantům), což zde nechci rozvádět. Zmíním ale přímé osobní svědectví účastníků té bitvy (konkrétně irský pluk Waltera Butlera), které si mohli všichni její účastníci snadno srovnat s pozdějšími tvrzeními nejvyššího velitele Valdštejna, když odsuzoval hanebné chování

některých jeho vojáků, které pak v únoru následujícího roku (1633) nechal popravit na Staroměstském náměstí v Praze záměrně úplně stejně na přesné replice lešení jako bylo při popravě českých pánů v roce 1621. Všem vojákům, kteří absolvovali před tím bitvu u Lützenu, muselo být jasné, že se jedná jen o divadlo, mající ukázat kdo tu bude příštím českým králem...

Myslím, že si na toto divadelně inscenované potrestání vojáků, které vojáci irského Butlerova pluku znali nejspíš osobně, uspořádané s velkým gustem vévodou Valdštejnem především jako demonstraci jeho moci, vzpomněli přesně za rok v únoru 1634 v Chebu všichni naši vojáci z irského Butlerova pluku, kteří v bitvě u Lützenu byli...

Takže je rozsudek císaře Ferdinanda II. k odstranění vévody Valdštejna jako zrádce, asi vůbec nepřekvapil...

Působení pluku Waltera Butlera v Evropě po zbytek roku 1634 a vznik Devereuxova pluku

Po likvidaci vévody Valdštejna v Chebu (připomeňme si, že v roce 1634 bylo Walteru Devereuxovi 18 – 19 let, (měsíc jeho narození není znám) se stal vrchním velitelem všech císařských vojsk císařův syn Ferdinand, král český a uherský a budoucí císař Ferdinand III. Fakticky ale velel císařským vojskům v jeho zastoupení generál Matyáš Gallas. Ten pak s císařskou armádou, jejíž součástí byl též irský dragounský pluk plukovníka Waltera Butlera, pořádal vojenská tažení v jižním Německu. Tehdy se na podzim roku 1634 v oblasti Württemberska u města Nördlingen podařilo zvítězit císařské armádě nad švédskými vojsky s jejich tak drtivou porážkou, že přestala existovat. Důsledky této vítězné bitvy byly pro další vývoj 30leté války dalekosáhlé: císařským vojskům se podařilo téměř úplně vyčistit prostor jižního Německa od švédských sil a otevřela se možnost uzavření tzv. pražského míru v následujícím roce 1635 (mírová dohoda císaře se Saskem a většinou německých států).

Nedlouho po vítězné bitvě císařských vojsk u Nördlingen následovalo ještě koncem roku 1634 k dalšímu jejich výraznému vítězství v bitvě u blízkého města Schorndorf. Na tomto vítězství se ale tentokrát podílelo především císařské dělostřelectvo. K přímému boji u silně protestantského města Schorndorf, již obleženého císařskou armádou, prý ale vůbec nedošlo, a přesto vítězství bylo totální: celé město bylo totiž zcela rozstříleno – včetně zámku Schorndorf – dost masivní dělostřeleckou palbou. A právě tehdy, aniž se tohoto boje přímo účastnil, zemřel o Vánocích 1634 plukovník Walter Butler. Tedy ne v boji (jak je někdy chybně uváděno), ale na následky tyfové nákazy. Přesněji – v polním lazaretu po 14 dnech. Možná proto je tato smutná událost zahalena historiky oparem mlčení. Jenomže stejně tak je málo známá přímá reakce na nečekané úmrtí plukovníka Waltera Butlera od zastupujícího vrchního velitele císařských armád, generála Matyáše Gallase, jenž byl v Schordorfu také: Prohlásil tehdy, že nepřichází vůbec v úvahu, aby byl válečný hrdina pohřben na silně protestantském území a tak daleko od domova. Proto rozkázal, že musí být zemřelý Walter Butler přepraven ke slavnostnímu pohřbu v Praze... a následně pak rozhodl, že velení irského dragounského pluku převezme po Walterovi Butlerovi jeho blízký příbuzný podplukovník Walter Devereux... kterému bylo tehdy, koncem roku 1634, teprve 19 let...

A tento mladík si s tím těžkým úkolem poradil geniálně:

1. **Protože město Schorndorf bylo zcela rozstříleno, včetně zámku v něm, rozhodl Walter, aby byly z jeho ruin vytrhány olověné trubky vodovodního potrubí, olovo roztaveno, a z něj pak vyrobena olověná rakev...**

Za druhé: bylo nutné zabezpečit hermetickou izolaci mrtvého těla (navíc zemřelý nebožtík zemřel na tyfovou nákazu) tak, aby mohlo být s rakví bezpečně pohybováno dost dlouhou dobu před tím, než bude pohřbena...

Za třetí: musela být tato rakev dopravena do blízkého katolického města Wiesensteig, kde se měla odehrát slavnostní zádušní mše za zemřelého, což znamená týden navíc jen pro zorganizování a průběh této akce...

Za čtvrté: se pak měla rakev s nebožtíkem přepravit ze Schorndorfu (resp. z Wiesensteigu) po cestě vzdálené odtud vzdušnou čarou cca 400 km až do Prahy. Ovšem přesněji putováním po (v té době reálných) různých kamenitých cestách válečným územím s kolonou vozů tažených koňmi (a s jezdeckým oddílem zajišťujícím ochranu), tedy po cestě zhruba dvojnásobně dlouhé – (cca 800 km ?) – neboť vedoucí mnoha oklikami...

(Což znamená nejméně cca 14 dnů na cestách, možná víc – např. při možném nečekaném zdržení někde...)

Za páté: je tu příjezd do Prahy a uspořádání slavnostního oficiálního pohřbu ve františkánském kostele...

(A to znamená další cca týden navíc... **což znamená, že po celou tu dobu zůstává ta rakev nepohřbena...**)

Zajímavé na tom všem ale je, že se o tom žádné české historické prameny nezmiňují, zatímco německé historické prameny (paradoxně města Schordorf, kde se celá věc v neprospěch města odehrála), zmiňují důvtipné řešení plukovníka Waltera Devereuxe, který tu záležitost s bezpečnou rakví elegantně vyřešil.

Takže po tomto vysvětlení by měla následovat informace o slavnostním pohřbu plukovníka Waltera Butlera v Praze, jak ji plánoval zastupující vrchní velitel císařských armád generál Matyáš Gallas, a která by logicky měla být zmíněna v nějakých českých historických pramenech (mělo by jít o na svou dobu mimořádnou událost se zastoupením „špiček“ české a rakouské šlechty na vysokých postech ve vedení českých zemí z pověření císaře, jelikož generál Gallas ho považoval za vojenského hrdinu a jako takovému mu chtěl složit poklonu, což měl být hlavní důvod přepravy rakve s ním až z jižního Německa do Prahy... (k čemuž možná nedošlo a věci byly jinak)...

Jenomže nikde v českých pramenech nejsou ani správné údaje o jeho pohřbu, jen nepřesné a někdy nepravdivé informace o tom, že někde a někdy zemřel, a byl asi někde pohřben... jako například u historiků 18. a 19. stol.:

Jan František Beckovský (1658 – 1725) ve své „Poselkyni starých příběhů“ tvrdí, že plukovník Walter Butler zemřel v roce 1636 (???) na Malé Straně a byl pohřben u františkánů v kostele Panny Marie Sněžné...

Historik a kněz František Ekert (1845 – 1902), který sloužil v kostele Panny Marie Sněžné od roku 1892, rovněž chybně tvrdí, že Ir Walter Butler zemřel v roce 1636 (???), a byl pak prý byl následně pohřben v kostele Panny Marie Sněžné.

Chtěl jsem se zeptat u nejpovolnějších, Provincie Bratří Františkánů v Praze, jak to tedy je. Jenomže na můj dotaz v únoru 2021, zaslaný františkánskému klášteru v Praze, mi archivář provincie pan Petr Beneš odpovídá, že oni nemají vůbec žádné záznamy o tom, že by byl někdy plukovník Walter Butler pohřben v jejich kostele...

...a na dobovém seznamu pohřbených v kostele Panny Marie Sněžné, který založil a vedl hrabě Kolovrat od roku 1634, žádné jméno plukovníka Waltera Butlera nefiguruje. (Připomeňme, že jeho pohřeb by měl být 1635).

Dodávám k tomu, že v kostele irských františkánů Neposkvrněného početí Panny Marie (Hyberni), na jehož stavbu odkázal ve své závěti plukovník Walter Butler 30 000 zlatých, pohřben být v roce 1635 vůbec nemohl (ani nikdo jiný z irských vojáků), neboť základní kámen k tomuto kostelu byl položen až v roce 1652...

Nicméně zde musím konstatovat, že plukovník Walter Butler zemřel prokazatelně o Vánocích 25. 12. 1634 a když u Schorndorfu pohřben nebyl a měl být pohřben v Praze, tak kde? Historické zprávy, které tvrdí, že by to mělo být v kostele Panny Marie Sněžné, nemají podle současného vedení františkánské provincie v Praze, ani podle dobových seznamů pravdu. Po tom jak to bylo, jak se zemřelý plukovník Walter Butler ze Schorndorfu do Prahy dostal a kde byl skutečně pohřben, budu tedy ještě pátrat dál – později...

A nyní ještě zpět do Schorndorfu koncem roku 1634 a malý dodatek k tomu

Plukovník Walter Butler totiž neputoval se svým irským dragounským plukem od jednoho bojiště k druhému vždy sám se svými vojáky, ale občas za ním přijela i jeho manželka, hraběnka Anna Maria z Donína (kterou si vzal v roce 1632, kdy byla bitva u Lützeny) se svým doprovodem. Tak tomu bylo i někdy v době příprav bitvy u Schorndorfu, možná už dříve, po vítězné bitvě u Nördlingen, kdy se ubytovala se svým doprovodem v relativně blízkém katolickém městě Wiesensteig (vzdáleno od Nördlingen cca 70 km a od Schorndorfu cca 35 km, přičemž Nördlingen od Schorndorfu cca 70 km) se svým doprovodem (sama by jistě nejela). Takže když plukovník Butler v polním lazaretu v Schorndorfu zemřel, jel nejdříve posel do Wiesensteig, aby podal tuto smutnou zprávu jeho manželce. Pak, když se podařilo vyřešit bezpečné umístění nebožtíka do olovené rakve, tato byla převezena do cca 35 km vzdáleného Wiesensteigu, a tam byla uspořádána v tamním křesťanském kostele slavnostní zádušní mše. A teprve pak tedy došlo na zmíněnou dlouhou cestu do Prahy (odtud vzdušnou čarou cca 400 km daleké) jak s vojenským doprovodem, tak s povozy manželky plukovníka Butlera, hraběnky Anny Marie z Donína a jejím doprovodem... Nějak tak to být muselo, protože plukovník Butler prokazatelně v Schorndorfu zemřel, jeho manželka ve Wiesensteigu za ním byla, byla tam i slavnostní zádušní mše, které se zúčastnil i generál Gallas s dalšími vysokými důstojníky císařské armády (možná tam byl i sám nejvyšší velitel císařské armády, císařův syn Ferdinand, který při bitvách u Nördlingen a u Schorndorfu osobně byl, i když vlastní boje řídil generál Gallas...).

K oficiálnímu povýšení Waltera Devereuxe na plukovníka a velitele irského pluku dragounů došlo asi až o něco později ve Vídni (rok 1635), protože toto právo náleželo císaři Ferdinandovi II. (byl to jeho pluk, on ho platil, a na něm záleželo komu svěří jeho velení). Doporučení vrchního velitele, jeho syna Ferdinanda, i zastupujícího generála Galase bylo pro to asi dostačující... oba byli přímými svědky obou vítězných bitev, a sami tak mohli zhodnotit i kvalitu zapojení jednotlivých armádních složek do probíhajících bojů i vojenské schopnosti jejich velitelů. Plukovník Walter Devereux zřejmě u nich uspěl... (opět si připomeňme, že mu bylo teprve 19 let...).

Dodávám k tomu, že asi právě tato mimořádně úspěšná vítězství císařské armády v bitvách u Nördlingen a u Schorndorfu měla vliv na pozitivní přístup císaře Ferdinanda II. též k žádostem „čerstvého“ plukovníka Waltera Devereuxe o udělení Inkolátu a přidělení nějakých statků v Čechách, v nichž by mohl trvale žít. Ale měli bychom si přitom současně říct, že obě žádosti mu předložil v roce 1635, tedy až když cítil, „že na to má“ být majitelem pozemků a „řídít jejich život“. Císař oběma jeho žádostem vyhověl v tomtéž roce a přidělil mu část z pozemků, které byly císařem zkonfiskovány koncem roku 1634 po zemřelém Janu Rudolfovi Trčkově. Takže inkolát a panství Krchleby, Dobrovítov a Chlum přidělil císař Ferdinand II. plukovníku Walterovi Devereuxovi až v roce 1635, tedy víc než rok po události v Chebu 1634. Ta na to sice měla vliv také, ale jeho bojové schopnosti byly nepochybně brány v tomto případě jako prvořadé...

Komentované shrnutí válečných cest pluku plukovníka Waltera Devereuxe 1635 – 1639

Další vojenské putování pluku irských dragounů pod vedením plukovníka Waltera Devereuxe popisuje docela podrobně kaplan Thomas Carve ve své knize „Itinerarium“, kde je v podtitulu „Plukovník Walter Devereux, Butler, Gordon, Lesly“, vydané v roce 1639 v Mohuči. K tomu ale opět nejdřív pár slov předem...

Jak již bylo řečeno, v době bitvy u Lützeny byl Thomas Carve (1590 – 1672) na osobní přání plukovníka Waltera Butlera kaplanem jeho pluku. Když pak převzal vedení pluku irských dragounů plukovník Walter Devereux, přál si i on, aby byl Thomas Carve kaplanem jeho pluku, což se i stalo. Vypadá to tak nějak normálně, obyčejně, když si ale uvědomíme, že Carve souhlasil s tím, že ve svém věku 45 let bude ve službách 20letého kluka, možná nám to přijde trochu divné. Možná se ale v tehdejších dobách bral věk jinak než dnes, rozhodovala daná funkce a společenské postavení a věk se neřešil, když byl člověk schopný úspěšně dělat to, co dělá. Ale i tak je to divné... Jenomže jsou tu fakta: výše bylo prokázáno, že Walter Devereux se narodil v roce 1615, a tak mu bylo v roce 1635 20 let... a Thomas Carve se narodil v roce 1590, a bylo mu 45 let. Právě k tomu ale připomenu to, co jsem dříve zmínil o vztahu „ostříleného vojáka“ Waltera Butlera a jeho blízkého příbuzného 16letého mladíka, který se poprvé ocitl ve válečném světě: vzal ho prostě pod svou ochranu a přijal roli jeho náhradního otce. To tehdy, samozřejmě, viděl i kaplan Thomas Carve, blízký přítel rodiny Butlerů také už od svého dětství v Irsku. Takže když zemřel Walterovi Devereuxovi jeho náhradní otec Walter Butler, bral Ir Thomas Carve automaticky jako svou osobní povinnost stát se novým náhradním otcem tomu stále ještě 20letému irskému mladíkovi, který právě ztratil kus rodného Irska, a stát se jeho duchovní oporou ne jen jako irský katolický kaplan. Konec konců jeho kniha „Itinerarium“ („Plukovník Walter Devereux...“) je svědectvím jeho kolegiální podpory...

Pro představu jakými oblastmi a jakými vzdálenostmi vedl podle bojových plánů velení císařské armády svůj irský dragounský pluk plukovník Walter Devereux jako jeho nový velitel od roku 1635, vedu stručný orientační přehled míst, kde se bojovalo (nejde o přesný seznam, jen obvykle zmiňované lokality pro hrubý odhad):

Měli bychom k tomu vědět, že dragounský pluk v rakouské císařské armádě, používaný od roku 1631 jako jeden z nových bojových celků pak až do konce 30leté války v roce 1648 (kdy byl zrušen a zbytky byly rozmístěny k jiným útvarům,) byl organizován počty mužů a koní podobně jako jezdecké pluky, tedy po setninách (100 mužů a 100 koní). Rozdíl byl jen v tom, že zatímco jezdci bojovali na koních, dragouni se na koních hlavně přepravovali, ale bojovali jako pěšáci na zemi. Jezdecký i dragounský pluk měl ideálně systémově 10 setnin, tedy 1 000 mužů a 1 000 koní. Spíš ale prakticky 8-9 setnin (ne stále stejně z nejrůznějších neplánovaných důvodů). A k tomu zásobování pluku vším potřebným, tedy zbraněmi, municí, nejrůznějším technickým a jiným servisem, proviantem, krmivem pro koně, atd.), což se přepravovalo na vozech trénu, který tehdy mohl mít cca 150 vozů, což jsou další lidé a koně navíc...). Když uvážíme, že císařská armáda měla v letech 1635 a 1636 nejvíc dragounských pluků – v počtu 19 – a většinou v „plných“ stavech, tak též irský dragounský pluk měl alespoň 9 setnin. Takže v té době, kdy byl na cestách západní Evropou se svým irským dragounským plukem plukovník Walter Devereux, bylo to při 9 setninách 900 vojáků a 900 koní, plus nejméně dalších 100 koní a 100 lidí navíc (plukovní a setninový štáb, nezbytný vojenský personál a lidi nezbytných služeb řečeno laicky. A nejméně – odhadem – 150 vozů velitelských, servisních, a trénu. Toto vše musel mít na starosti Walter Devereux jako nový velitel a majitel irského dragounského pluku, což určitě zvládl:

Rok 1635: Bavorsko, Švábsko, Augsburg, Ulm, Dillingen, Bádensko-Württembersko, Breisach...

Francie, Lotrinsko, Saverne, Angoulême, Montbéliard, Blamont, Belfort...

Rok 1636: Francie, Lotrinsko, Metz, Saverne, jižní Německo, Durynsko, Sasko, Pomořany...

Rok 1637: Bádensko-Württembersko, Schwarzwald, Heilbronn, Memmingen, Hessensko, Fulda...

Rok 1638: Meklenbursko, Wolgast, Westfálsko, Sasko, u Braunschweigu, pak blíž k hranicím Čech...

Rok 1639: v květnu Čechy, na konci léta blízko Prahy, v září někde v Praze, kde se jeho pluk utáboří...

O tom všem píše ve svých knihách „Itinerarium“ a „Plukovník Walter Devereux...“ kaplan Thomas Carve jako přímý svědek toho všeho... na všech těchto válečných cestách irského pluku dragounů byl jeho součástí...

Jak jsem již dříve zmínil a pokusil se vysvětlit, stal se po smrti Waltera Butlera náhradním otcovským druhem Waltera Devereuxe o 25 let starší irský kaplan Thomas Carve, jemuž byl každodenní život na všech cestách pluku trvale novým domovem, stejně jako všem ostatním vojákům. Nejčastěji pobýval, samozřejmě, se členy nejužšího štábu pluku, a nejvíc určitě, jako duchovní rádce, s velitelem.

Mladý Walter se s ním určitě radil i o jiných věcech, které se netýkaly přímo bojových akcí, například také o plánech pro dobu, kdy skončí válka a bude třeba myslet na civilní život v prostředí, které vlastně nezná jinak, než z vojenského pohledu. Když mu v roce 1635 císař Ferdinand II. udělil inkolát pro Čechy a daroval panství Krchleby, Dobrovítov a Chlum, bylo jasné, že se musí s Českým prostředím nějak blíž seznámit a též naučit se česky. To bylo zatím během válečných cest po německých a francouzských územích těžko proveditelné, byly tu však i otázky jak se naučit organizovat život svého panství po svém, když žádné praktické zkušenosti s českým prostředím neměl. Tu zkušenost neměl ani z Irska, odkud ještě jako mladík odešel. Na téma těchto teoretických úvahách mohli spolu vést kaplan Carve a majitel panství Devereux docela zajímavé debaty, přičemž školený katolický kněz Carve určitě disponoval dobrým odhadem lidských povah a jejich psychiky, což je ostatně možné poznat při čtení jeho zajímavé knihy „Itinerarium“ (podtitul „Plukovník Walter Devereux, Butler, Gordon, Lesly“), o níž byla řeč...

Ale byla tu také zkušenost s příkladem toho, jak se jeho příbuzný Walter Butler zachoval, když po provedení císařova rozkazu odstranit vévodu Valdštejna v Chebu 25. 2. 1634 dostal od císaře panství Nový Bernštejn, Doksy a Deštná darem hned poté, protože se jednalo o jedno ze zkonfiskovaných Valdštejnových panství. Pro Waltera Butlera tak bylo možné na to rovněž hned reagovat a panství reálně převzít, i když byl stále činným vojenským velitelem a nemohl se věnovat svému panství osobně. Ta výhoda byla ovšem důsledkem toho, že se v roce 1632 (tedy v tom roce, kdy byla na podzim bitva u Lützenu) oženil s hraběnkou Annou Marií z Donína. Takže mohl někdo z její rodiny zařídit vše potřebné ke správě získaného panství a on se mohl dále věnovat vedení svého pluku podle plánů císařské armády... panství dál řídil někdo spolehlivý z rodiny jeho manželky... Něco o tom se tak možná z vyprávění o tom dozvěděl od svého strýce (ten termín užívám jen pro zjednodušení, neznám blízkost rodinného vztahu) i mladý Walter, a možná se s ním na jeho nové panství do Doks jel i podívat. Takovou možnost ovšem plukovník Walter Devereux v době získání svých panství neměl... nebyl tu nikdo, komu by svěřil správu svých panství po dobu, kdy se svým dragounským plukem putoval po mnoha bojištích Evropy. Žádná manželka, jako u strýce Butlera, tu nebyla, to by se o ní kaplan Carve ve svém dost podrobném popisu bojů ve svých dvou knihách (viz výše) určitě zmínil... Dá se tak říct, že Walter Devereux po celou dobu pěti let, kdy velel svému dragounskému pluku, měl vlastně jen svého náhradního otce, kaplana Carve, s nímž by se mohl poradit i o osobních věcech, tedy i o tom, jak po válce nejlépe přistoupit ke správě a vedení svého panství... Co se s panstvím fakticky dělo, vlastně nevíme vůbec nic. Žádné historické zprávy o tom nejsou...

A opět přitom dodejme, že mezitím (tedy když bojoval a nemohl být tam, řečeno zjednodušeně) jeho panství pravděpodobně postupně chátralo, když nemělo žádnou vizi rozvoje, kterou by mu mohl dát jen jeho majitel...

Tuto vizi by mu ale těžko mohl dát nějaký dočasně dosazený správce, pokud by to nebyl přímo někdo z rodiny, jako tomu bylo v případě nabytého panství plukovníka Butlera. O tom ale není v žádných českých historických pramenech ani zmínka, jakoby tato okolnost vlastně vůbec neexistovala... zřejmě se automaticky předpokládala jakási obvyklá situace, že se panství asi běžně spravuje tak nějak samo... a jeho majitel z něj jen vybírá penízky...

Jak s oblibou popisují někteří naši historici z budovatelských dob,

Jako je tomu třeba v dost pomýleném odborném historickém článku historika Ludvíka Schmida „Vrah frýdlantského vévody“ (Zpravodaj společnosti genealogické a heraldické z roku 1980 č. 1), věnovaném anglické, skotské a irské emigraci z ostrovů na kontinent, se zaměřením pozornosti na osobu důstojníka Waltera Deveroux, který byl vojákem tělem a duší, placeným žoldnéřem... jako ostatní žoldáci trpěl chronickým nedostatkem peněz... Irové jako námezdní vojáci se osvědčovali a proto byli vděčně přijímáni ve všech evropských armádách... lákal je dobrodružný život... obyčejně jak rychle přišli ke jmění, zase lehko je pozbývali, vybojované stříbrňáky se rychle rozkutálely v krčmách za pití, za ženy a při hazardních hrách... **hlavním aktérem bitky na chebském zámku byl Walter Deveroux, zřejmě otrlý a brutální typ...** který se stal kromě svých úspěchů v některých bitvách smutně proslulým docela obyčejnou vraždou... **kteří stále jezdil po světě** (myšleno těch 5 let, kdy byl plukovník Walter Devereux majitelem svého irského dragounského pluku a s ním se účastnil jako součást císařské armády jejích bojů) **a do Čech si jezdil jenom pro peníze** (myšleno jeho panství Krchleby, Dobrovítov a Chlum, které podle historika Ludvíka Schmida vydělávalo pro otrlého a brutálního žoldáka, který trpěl chronickým nedostatkem peněz... „**Do Čech a do Prahy přijížděl nepravděelně a to hlavně jenom pro peníze ze svého panství.**“ ...píše konkrétně historik Ludvík Schmid...).

Tento historik, který se věnoval anglické, skotské a irské emigraci z ostrovů na kontinent, tvrdil o důstojníkovi Walterovi Deverouxovi v tomto svém textu, že „**první zprávu o něm máme z roku 1613**, je to potvrzení datované 20. června 1613, v němž Walter Deveroux svědčí, že z rozkazu Roberta Gordona přijal od Edmonda O’Kennedyho 50 rýnských zlatých“. **Jenomže si historik Ludvík Schmid nevšiml** při čtení zmiňovaného rukopisu, který je uložen v Národním archivu v Praze (220 rukopisů zrušené koleje irských františkánů – hybernů), **že tento rukopis je datován 20. června 1673 (sedmička je chybně čtena jako jednička), a tudíž jeho text „první zprávu o něm...“ je nesmysl...**, který z článku historika

Ludvíka Schmida opisují dones všichni, kdo ve svých knihách uvádějí životopis plukovníka Waltera Deveroux (viz „Britská šlechta v českých zemích“, Renata Košťálová a Vratislav Košťál, Barrister & Principal 2018)...

Kdyby ta chyba platila, tak by ten rukopis podepisoval Walter Devereux v době, kdy byl ještě „na houbách“ (narodil se až dva roky poté)... A o tom jak to bude se jménem Ryzec, až někdy později...

Zmíněné debaty o tom zda, případně jak a kdy opustit svůj pluk, aby se mohl „naplno“ věnovat svému panství, které spolu vedli kaplan Thomas Carve a plukovník Walter Devereux na „bojových cestách“ jeho irského pluku dragounů válčící Evropou v průběhu let 1635 a 1636, jak modelově předpokládám, byly zatím asi jen planými úvahami, protože císařské armádě se tehdy dařilo dobře, a za svůj pluk měl hlavní odpovědnost on...

Pak pro císařskou armádu začaly být roky 1637 – 1639 asi stále víc komplikované

Politická a vojenská situace v Evropě se ale v roce 1637 pro rakouské císařství začala zvolna měnit. Zemřel císař Ferdinand II. a na jeho místo nastoupil jeho syn Ferdinand jako císař Ferdinand III. Hned k němu nastoupil jako hlavní vojenský poradce a velitel jeho osobní stráže plukovník hrabě Walter Leslie a byl povýšen na polního maršálka (oba dva znal Walter Devereux osobně z mnoha bitev císařské armády, Walter Leslie byl ale navíc jeho blízký vojenský kolega již z dob jejich společného působení v pluku Waltera Butlera a přímý spoluúčastník akce v Chebu 25. 2. 1634). Takže jeho kontakt s oběma byl asi mnohem bližší, než se uvádí v některých historických textech o něm (**historik Ludvík Schmid: „Dvorní úředníci a hodnostáři se ho stranili jako nájemného vraha.“**).

A k tomu malá poznámka s úvahami pod povrchem

Toto je, samozřejmě, dost těžké zpětně hodnotit, když většina historiků, píšících o této době, se neubrání svým osobním sympatiím k té či oné straně (katolíci X kalvinisté, luteráni, anglikáni, protestanti; císařská vojska X švédská vojska, dánská vojska, protestantská vojska; vévoda Albrecht z Valdštejna X kapitán Walter Devereux). Tato pozice a její osobní volba těch autorů různých textů, snažících se o objektivní nadhled, je celkem snadno rozpoznatelná podle zdánlivě nevýznamných detailů, jak jsem to mohl zjistit už v začátcích mého pátrání po irském vojákově Walteru Devereuxovi již v českých textech. Tak například: většina českých historiků má ráda frýdlantského vévodu Albrechta z Valdštejna, takže mu omluví všechny jeho prohřešky (a že jich není málo), a postaví mu ve svém textu pomník. Proti tomu postava irského vojáka (někdy setníka, někdy kapitána, někdy jen ziskuchtivého žoldáka) Waltera Devereuxe bude v jejich textu hrubým zlem a symbolem čiré tmy.

Jsem malíř a s velkým zájmem jsem si vyhledal **všechny možné dobové obrázky „zavraždění vévody Valdštejna“**. Je jich fakt hodně, a na všech je **zobrazen Walter Devereux jako nejméně padesátiletý zabiják, ten „nejsprávnější“ symbol žoldnéře, který „za pár stříbrňáků“ dokáže udělat cokoli...** Ani se moc nedivím například našemu oblíbenému historikovi a velkému znalci doby 30leté války, Josefu Janáčkovi, který měl moc rád vévodu z Valdštejna, že nesnáší vojáka Waltera Devereuxe. Když o něm psal, měj dozajista před sebou některou

z kreseb „přímého zabíjení Valdštejna“ a bylo mu při tom špatně... ten voják tam nakreslený je opravdu „výlupek zla“. Pokud tuto kresbu tehdy znali (a jako že ji určitě znali) i „...dvorští úředníci a hodnostáři císařského dvora...“, je docela pochopitelné, že ani oni neměli rádi Valdštejnova vraha, **přestože ho živého (tedy ne jen na té kresbě) asi viděli jen málokdy, a spíš z dálky (nebo vůbec nikdy)... kdyby ho viděli „naživo“, asi by ho nepoznali...** „Naživo“ ho viděli hlavně jen různí velitelé a vojáci, kteří s ním byli v blízkém služebním kontaktu. A ti o něm nic nenapsali... **Jediný kdo o něm psal a znal ho osobně jako velitele irského dragounského pluku a svého vojenského nadřízeného, a byl s jeho plukem více než 5 let, byl kaplan Thomas Carve...** Toto bychom si měli připomenout pokaždé, když budeme uvažovat o dalších válečných taženích Devereuxova pluku irských dragounů...

Kromě toho, že v roce 1637 zemřel císař Ferdinand II. (pověstný svým tvrdým křesťanským étosem rakouského císařství) a nastoupil po něm jako císař jeho syn Ferdinand III. (který byl víc než jeho otec nakloněn k uzavírání kompromisů v případech vyhrocených náboženských sporů), tu stále byly „nedořešené“ pražské mírové dohody z roku 1635 a válka v Evropě dál pokračovala s neztenčenou silou. Švédsko se totiž vzpamatovalo ze své totální prohry v bitvě u Nördlingen v roce 1634, a nové švédské vojsko pod vedením vojevůdce Johana Banéra se zase přihlásilo ke slovu... V roce 1638 ovládlo Pomořansko, a tlačilo císařskou armádu v Sasku stále víc na jih... Také v tomto roce začala Francie, která před tím vstoupila do 30leté války na straně protestantů, získávat zpět své ztracené pevnosti na Rýnu (Breisach), na hranicích s Bádenskem-Württemberskem... jinak řečeno původní aktivita císařských vojsk jakoby začala v roce 1637 slábnout, všechny císařské armády, které se do té doby úspěšně pohybovaly hlavně na územích protestantských německých knížectví až k hranicím s Francií na Rýnu, začaly mít už koncem roku 1637 a začátkem roku 1638 (zimní období) velké problémy se zásobováním všech oddílů: všechny kraje zemí protivníků byly vypleněné, vyježené, nebylo kde brát jídlo pro vojáky a píci pro koně. Jakoby nastával postupný rozklad císařské armády jako akceschopného bojového celku a chuť bojovat mizela...

Tehdy, myslím, začínají Thomas Carve a Walter Devereux vážně uvažovat o tom, že bude lépe armádu opustit.

Za této situace se stává švédský vojevůdce Johan Banér prakticky neomezeným pánem všech míst v Čechách, kam vstoupí. Tehdy v dubnu 1639 přišel do Čech od Pirny přes Děčín, Ústí nad Labem, Litoměřice, Mělník až ku Praze (duben, květen). Původně plánovaný přepad a vojenské ovládnutí Prahy se mu ale nepodaří (nemá těžké dělostřelectvo a dostatek pěšáků), a tak se přemístí do zámku Brandýs nad Labem, kde si udělá své hlavní sídlo.

Tam pak začíná svážet a uskladňovat veškerý ukořistěný majetek: nábytek, cenné předměty, vše co má nějakou hodnotu. A odtud pak začne vysílat své vojenské výpravy na systematické rabování měst a vesnic západních i východních Čech: Litoměřicko, Lounsko, Berounsko, Mělnicko, Mladá Boleslav, Jičín, Nymburk, Kolínsko, Čáslav, Pardubice, Hradec Králové, Nové Město nad Metují, Náchod (červen a červenec). Pak i se pustil i do Plzeňska, Rokycanska, Klatovska, Žatecka, Mostecka, Čáslavi, Německého Brodu a Jihlavy (srpen až listopad). Mezitím měl

od května 1639 svůj hlavní stan generál Gallas v Praze, ve svém paláci na Starém Městě, odtud ovšem velel jen posádce Prahy, a několika plukům, které do Prahy dorazily s ním (Banérovi se tak právě proto Prahu nepodařilo v květnu dobýt). Banér pak loupí co se dá. Aby pak nakonec až na jaře 1640 !!! se vším ukořistěným majetkem, svezným do prostor zámku v Brandýse nad Labem (prý mnoho a mnoho set vozů), z Čech odtáhl... Naplněné vozy s cennostmi ale jely do jeho Pomořanska, které vlastnil až do své smrti (v roce 1641 – v Halberstadtu)...

Když jsem si o tom tehdy četl (součástí mého pátrání byla četba nejrůznějších knih, pojednávajících o době 30leté války, autory si už nepamatuji a jelikož nejsem historik a pátrám jen proto, že mne to baví, nedělám si soupis literatury, jak asi bývá u vědců zvykem – o Banérovi a Švédech v Čechách v roce 1639 ale uvedu pěknou bakalářskou práci Jana Saturky, Univerzita Karlova 2010, profesor Vít Vlnas), řekl jsem si: jak to, že tehdy nebylo nikomu z vedení rakouského císařství divné, že více než půl roku si dělá v Čechách švédský vojevůdce Johan Banér se svým vojskem co se mu zlíbí, jakoby mu Čechy patřily, a císařská armáda na to vůbec nijak nereaguje... Nejde o to hledat důvody a vysvětlení proč tomu tak tehdy bylo, jen jsem si chtěl přiblížit pocity zoufalství, jaké museli mít někteří velitelé císařské armády když s tím nemohli nic zásadního udělat... **tedy ti, co byli v Čechách:**

Jak jsem řekl, nejvyšší velitel císařské armády, generál Matyáš Gallas měl tehdy v onom roce 1639 od května svůj hlavní stan v Praze, ve svém novém sídle v Gallasově paláci (dnes v Husově ulici). Většina jeho armád byla ale daleko, on sám byl v Praze jen s několika pluky, které s ním přijely od Hradce Králové, kde před tím byl. Pro toto své jediné blízké vojsko nechal vybudovat ležení na Bílé hoře, kde měl i 50 děl... Proto od přepadení Prahy Banér v květnu 1639 raději upustil, a po dalších dvou nezdařených pokusech: jak z levé strany Vltavy (od Letné), tak z pravé strany (nejdřív od Pankráce proti Vyšehradu a pak od budoucích Vinohrad proti novoměstským hradbám, které stály od Karlova až k řece u Karlína), svá vojska odtáhl na zámek v Brandýse nad Labem, kde si zřídil své hlavní sídlo. Odtud pak vysílal různé své oddíly do různých míst Čech (viz výše), aby získaly v městech i vesnicích co se dá... Systematické vybírání a

vymáhání kontribucí švédskou armádou ve všech místech, kam se dostala, tedy v panstvích, církevních objektech, městech i vesnicích, ani nerozvádím, ani zabavování koní, které měla švédská armáda v obzvláštní oblibě (to detailně rozepisuje bakalářská práce Jana Saturky – viz výše), jen dodám, že kdo nezaplatil nebo nechtěl platit, byl hned potrestán – ať už na majetku (spálením, rozbořením domu, sídla), nebo na životě... obzvláštní radostí Banérových švédských oddílů bylo asi časté ničení a rabování katolických kostelů a objektů, kde bylo vždy hodně zlata... (např. totální zničení Zbraslavského zámku)... o tom všem musely docházet zprávy do zastupitelských úřadů rakouského císařství v Čechách i ke generálu Gallasovi, jenomže k adekvátní účinné protiakci neměla císařská armáda v Čechách více než půl roku dostatek sil. Císař Ferdinand III. za to vinil Gallase, a rozhodl se poslat ho v listopadu 1639 do předčasného důchodu. Proto místo něj jmenoval v září novým vrchním vojevůdcem svého bratra Leopolda Viléma. Nevím, zda to bylo tím, ale hned v říjnu se rozhodl Banér znovu zaútočit na Prahu. Vyhnal z ležení na Bílé hoře císařské pluky, které se jen stáhly za městskou fortifikaci do Hradčan, ale zastavila ho dělostřelecká palba, takže se rozhodl vyčkávat co bude dál. Pak ale prý nebylo nic, a tak zase odtáhl s nepořízenou pryč od Prahy, a to prý proto, že došla voda a píce pro jeho koně. Pikantní na tom je, že toto se odehrálo koncem října, zatímco začátkem října byl po svém nástupu do funkce vrchního velitele císařských vojsk (místo Gallase) představen císařův bratr Leopold Vilém právě těm vojákům císařských pluků, tábořícím na Bílé hoře, kteří se pak ani ne za měsíc střetli s Bannerovými Švédy... Podle vojenského protokolu se návštěvy Leopolda Viléma zúčastnil jistě i Matyáš Gallas, a tak mi přišlo na mysl, že se na svůj předčasný důchod v listopadu možná už těšil, když byl zanedlouho svědkem i toho, jak si Banér zcela klidně udělá zkušební pokus přepadení a ovládnutí Prahy, a když to nevyjde, tak se vrátí bez problémů zas na svůj zámek v Brandýse nad Labem, a dál nerušeně pokračuje v systematickém plenění a rabování Čech...

Dalším císařským důstojníkem a velitelem, který se octnul v květnu 1639 v Čechách, a pak v září v Praze, byl plukovník Walter Devereux se svým plukem. Takže když jsem se chystal představit si o čem se asi bavili páter Carve a plukovník Devereux třeba někdy koncem léta 1639, když se už oba blížili s plukem dragounů k Praze, vzpomněl jsem si na uvedené příklady toho, jak právě v té době se švédský vojevůdce Banér se svými vojsky bez jakýchkoli vážných problémů pohybuje Čechami a bere si z nich všechno co se mu hodí všude tam, kam přijde. **Myslím**, že informace o tomto působení švédských vojsk v Čechách musely doléhat i k uším císařských armád, působících ještě mimo hranice Čech. O to silněji pak byly určitě slyšet již uvnitř Čech, navíc pak též s pocitem beznaděje vojáka nemohoucího nějak ovlivnit přímo to, co se ho bezprostředně týká...

Myslím, že když Walter Devereux slyšel mimo jiné i o tom, jak Banér v červenci 1639 nechal zcela vypálit Čáslav, což je nedaleko od jeho panství Krchleby, Dobrovítov a Chlum, které možná vlastně ani zblízka neviděl, asi mu nebylo moc lehké u srdce...

Myslím, že někdy tehdy se zeptal Walter svého duchovního rádce, pátera Thomase Carve, zhruba asi na toto:

Jak bych to měl udělat, abych dal sbohem své armádě a mohl se naplno věnovat svému panství?

A zde si dovolím pro odlehčení od té hromady čísel a údajů, kterými jsem se trápil mnoho let, takovou malou poetickou nadsázku, literární stylizaci toho, k čemu jsem nakonec po dlouhém pátrání dospěl...

Slovo má Páter Thomas Carve:

Myslím, že sám dobře vidíš, kam se to všechno, aniž to můžeme ovlivnit, ubírá. Tahle válka nás všechny začíná pohlcovat, přestáváme vidět kam s ní vlastně všichni jdeme. Tady už nejde o plnění smysluplných úkolů, ony ty úkoly si teď už samy určují co se bude dít. Vůbec už nepotřebují žádného zkušeného velitele, jejich naplnění si již dopředu zvolilo toho, koho snesou jako svého velitele... o svůj pluk se neboj, vojáci tě mají rádi, pochopí to. Taky je výborné, že tu máš svého dávného irského kamaráda a spolehlivého kolegu Mac Daniela (*poznámka pisatele*: jeho zástupce ve vedení pluku je podplukovník Dionýz Mac Donald, s nímž byli kolegové též v pluku plukovníka Waltera Butlera v Chebu při plnění rozkazu císaře odstranit zrádného vévodu Valdštejna...). On bude určitě rád, když mu předáš vedení pluku ještě před tím, než tu nebudeš... císař mu vedení pluku určitě schválí, víš, že i jeho otec mu byl vděčný za to, co jste tehdy pro něj udělali...

Je tu ale ta nepříjemná věc s tvou tvojí neakceptovatelnou pověstí u české šlechty... oni všichni, i když doma zůstali a přísahali věrnost císaři, mají ve svém srdci stále frýdlantského, a tomu kdo ho připravil o život, to nikdy nezapomenou... mohli jsme to dobře vidět už když se císař pokoušel – rukou generála Gallase – vzdát vojenskou poctu zemřelému plukovníku Butlerovi v Praze... nikomu z českých se do toho nechtělo, také konvent pražských františkánů to odmítl z náboženských důvodů – a kde je dnes olověná rakev s ostatky Butlera, se neví vůbec nic.

(Dříve jsem uvedl své zjištění, že podle oficiálních záznamů kostela Panny Marie sněžné, vedených hrabětem Kolovratem od roku 1634, se v něm nikdy žádný pohřeb plukovníka Waltera Butlera nekonal... a různé zprávy ze 17. a 19. stol. o tom, že tomu tak bylo, se nezakládají na pravdě).

Myslím, že když to vezmeme jako fakt, s nímž v Čechách nikdo nehne, tak si myslím, že by bylo vůbec nejlíp, kdybys pro ně umřel právě tak, jako umřel Butler... když chceš v jejich zemi žít, tak musíš ty sám nejdříve zemřít.

Podívej se, jsi mladý, je ti 24 let, kdo tě nezná, tak ho nepřekvapí, když budeš pro něj existovat jako jeho syn.

I tak by stejně nikdo nevěřil, že jsi to ty. Jen si vzpomeň na spoustu těch příšerných obrázků, jak propichuješ Valdštejna, od všech těch kreslířů – kteří tě nikdy neviděli... kdo jiný by to pro ně mohl být, než drsný vrahoun.

Myslím, že to pochopí i císař a Leslie, kteří tě mají rádi... císařovi se určitě bude líp jednat s českými stavy, když budeš mrtvý... Živý jsi pro ně stálým připomenutím trestů prováděných Čechům cizáky i když z vůle vládnoucího císaře, zatímco on sám je nakloněn spíš kompromisům, umožňujícím nadějnou efektivnější spolupráci.

Mám takový nápad – když teď sepíšeme tvůj testament (poznámka pisatele: byl říjen 1639 a byli v Praze), tak v něm odkážeš všechno svému synovi, a tvůj syn u toho vůbec nemusí být, stačí jen svědkové toho dokumentu.

A tak se také stalo:

Je zvláštní, že si toho zatím žádný historik (ať už náš, nebo zahraniční) nevšiml, ale závěť plukovníka Waltera Deveroux (uložená v Národním archivu v Dejvicích ve dvou původních opisech), **je datovaná 28. Xbris 1639, což je 28. října 1639.** To ale vesměs všichni čeští i zahraniční historici čtou chybně jako 28. prosinec 1639 (třeba Jan Pařez a Hedvika Kuchařová „Hyberní v Praze“, Nakladatelství OSWALD 2001). Vysvětlím dále proč...

Prostudoval jsem v Národním archivu v Praze 6 Dejvicích všech 220 dokumentů bývalé koleje irských františkánů (Hybernů), kde jsou pod čísla 31 a 32 archivovány dva souběžné opisy originálu (který dříve určitě byl, a s ním více opisů, kolik ale nevím) závěti plukovníka Waltera Deveroux, podepsaná osmi svědky, z nichž nejdůležitější pro nás je **podpis kaplana Thomase Carve, který dokazuje, že závěť musela být napsána v říjnu.**

Totíž: Pokud by měla mít závěť datum 28. prosinec 1639, tak by vůbec nerefletovala fakt, že v té době byl **již od konce října** dva měsíce její hlavní svědek, **kaplan Thomas Carve, v německém městě Mainz**, kde v tiskárně s Gutenbergovou tradicí **psal již od toho října 1639 svou knihu Itinerarium, jejíž první díl vyšel v prosinci 1639...**

A také: V anglickém číslování měsíců ještě v dobách 30 leté války přetrvávala tradice začátku roku počítaného od března, který byl prvním měsícem. V závěru roku tak mělo září číslo sedm (september), říjen osm (october), listopad devět (november) a prosinec deset (december). Toto číslování vžitou tradicí zůstalo, i když pak fakticky začalo platit číslování kontinentální, začínající lednem jako měsícem prvním. **A tak si dnes ani neuvědomujeme, že september**

není měsícem sedmým, ale devátým a říjen není měsícem osmým, ale desátým. To ale zcela jistě věděli tehdy angličtí a irští vojáci, bojující v armádách na kontinentu. Jen asi kvůli přesnosti nepoužívali při datování názvy měsíců místních jazyků různých států v Evropě, ale jejich čísla. A tak čtení data 28. Xbris pro převážně anglicky mluvícího vojáka je nepochybně správné jako 28. říjen. To také odpovídá ověřitelnému faktu přímo jeho knihou, že **Thomas Carve odjížděl z Čech do Německa k napsání svého Itineraria z Prahy již koncem října a ne v prosinci, jak by se mohlo nesprávně tvrdit z chybného čtení Xbris jako prosinec...**

Úvahy o testamentu plukovníka Waltera Deveroux a jak to pak bylo s jeho synem dál...

Po tomto vysvětlení je snad pochopitelné jak a proč vznikl syn plukovníka Waltera Devereux, 24letý nevoják, který podle testamentu svého otce zdědil jeho panství na Čáslavsku, a mohl tak na něm od roku 1640 působit. Nebylo to zpočátku vůbec jednoduché, o čemž fakta známá z té doby a logika souvisejících věcí.

K tomu si ale musíme v úvodu dalších kapitol nejdříve připomenout několik důležitých předcházejících věcí:

1. Morovou nákazu, která byla na podzim roku 1639 v Praze, prý do ní asi zavlekli vojáci pražské posádky, jak spekulují některé historické prameny. Proto by nebylo nic divného na tom, kdyby se nakazil touto chorobou i plukovník Walter Devereux, když přišel v září do Prahy...
2. O tom asi uvažoval Thomas Carve, když navrhl Walterovi Devereuxovi, že by nikomu nebylo divné, kdyby byla napsána jeho závěť hned v říjnu („pro všechny případy“). Co všechno v ní bude, bude tam uvedeno podle tehdy obvyklých zvyklostí... tím nejdůležitějším tam ale musí být, že všechn svůj majetek odkazuje svému synovi...
3. Syna plukovníka Deveroux nemusel nikdo ze svědků závěti znát, při jejím podpisu nemusel být ani přítomen, stačilo, že kaplan Carve potvrdil, že ho zná on (mohl být v té době na panství svého otce), a že mu dá zprávu, pokud by „došlo k nejhoršímu“, a závěť mu doručí... Svou závěť totiž vždy sepsával žijící člověk a ne mrtvý...
4. Protože kaplan Carve potřeboval odjet do Německa nejpozději koncem října (asi už měl domluvenu tiskárnu), nešlo se sepsáním testamentu otálet, na zařízení všech svých dalších záležitostí, vyplývajících ze závěti, měl dost času (v listopadu) plukovník Deveroux sám, nikdo ho nehonil...
5. Kaplan Carve měl svou na cestu i na napsání své knihy „Itinerarium“ poměrně hodně peněz (v testamentu je uvedeno 630 tolarů, což je 1 260 zlatých)...

6. Jediná „relativně“ ověřitelná doba úmrtí plukovníka Waltera Deveroux je pouze v „Itinerariu“ (vyšlo v roce 1639) kaplana Carve, který v úvodní části své knihy píše, že plukovník Deveroux zemřel asi někdy v listopadu...

7. Jinak všechny zprávy o době, kdy plukovník Deveroux zemřel, odvozují autoři textů a knih o něm od chybně interpretovaného data sepsání testamentu 28. prosince 1639, a rovnou to datum spojují s údajně přibližným datem úmrtí – což je samo o sobě nesmysl: testament nemůže sepsovat mrtvý člověk a vůbec není důkazem toho, že člověk musí umřít hned po sepsání dokumentu). Zopakujeme si, že správné datum je 28. říjen 1639...

8. Prostě kdy zemřel plukovník Walter Deveroux se neví, a jen se o tom spekuluje...

9. A pokud někdo tvrdí, že byl pohřben v kostele sv. Ambrože u koleje Hybernů, což je přání plukovníka Waltera Deveroux uvedené v testamentu, tak není nikde zaznamenáno kdy by k tomu mělo dojít – přání není úmrtí... 10. Přitom: v roce 1639 sice starý kostel sv. Ambrože bývalých mnichů Ambrosiánů ještě stál (*ten kostel postavili mnohem dříve Ambrosiáni v době, kdy ještě působili na území, z něhož byli pak vyhnáni, stavby postavené na tomto místě byly silně pobořeny a dlouho tak zůstaly... a toto území se vším všudy mnohem později daroval císař Ferdinand II. irským františkánům v roce 1629*), ale byly to spíš jen provizorně opravené zbytky pobořených budov. Hyberni si proto chtěli postavit kostel nový, ale neměli na něj peníze... ty se postupně skládaly z různých darů, zpočátku hlavně od irských vojáků, působících převážně v plucích Waltera Butlera a Waltera Deveroux a jejich okruhu (Walter Butler, Richard Butler, Walter Deveroux, Robert Geraldin, Edmund de Burgo, Jeremiáš O'Donovan, Edmund O'Kennedy, Jean de Barry, a další, velké příspěvky šly také od hraběte Ferdinanda Leopolda Beno z Martinic...). Teprve v roce 1652 byl slavnostně odhalen (za osobní přítomnosti císaře Ferdinanda III.) základní kámen kostela Neposkvrněného početí Panny Marie, ale jeho stavba a dokončení jeho interiéru trvala dalších 50 let... Takže co se stalo s případnými hroby irských vojáků z let třicátých 17. stol., pohřbených v dřívějším kostele sv. Ambrože, se vlastně dnes nic neví, neboť ten byl zcela zbourán, a na jeho místě nyní stojí od začátku 18. stol. kostel nový (hrubá stavba již od padesátých let 17. stol.)... a o tom kde by ty hroby byly, nejsou ani žádné záznamy...

11. Žádný úmrtní list plukovníka Waltera Deveroux neexistuje, jinak by se na něj rád odvolával každý historik, který se kdy zabýval osobou plukovníka Waltera Deveroux v minulosti. Jde sice nepřímý důkaz neexistence, ale nic jiného pro potvrzení nepochybného úmrtí plukovníka Waltera Deveroux, tudíž tedy mohl i nezemřít...

12. Když se pokoušíme vžít se do atmosféry té v mnoha směrech vypjaté válečné doby, tak asi nejpřesvědčivější zpráva o úmrtí plukovníka Waltera Deveroux by určitě zazněla od jeho syna, který se mohl odvolat na náhlé úmrtí svého otce (asi v důsledku nákazy, kterou si převezl z Prahy) na některém statku ze svých

panství, kde byl pak také pohřben... dodejme, že katolické farnosti v těch krajích měly problém: stále tam ještě působil Banér... 13. Přitom jeho syn se mohl prokázat testamentem, který mu před tím doručil otcův kolega, páter Carve...

Pro mne výsledky dosavadního mého pátrání znamenaly v první řadě potvrzení naší rodinné legendy, že naším jediným předkem byl irský voják, který v Čechách zůstal a nevrátil se domů... zcela v jejím původním smyslu:

Tím irským vojákem po němž jsem pátral, byl opravdu Ir, baron plukovník Walter Devereux přímo, a nikoliv jeho syn, který je jeho fikcí, vytvořenou za pomoci kaplana Carve, a jejíž identitu po své domnělé smrti přijal.

Pokus fiktivního syna plukovníka WD o přímou správu svých panství a majetku v něm

S oficiálním převzetím panství Krchleby, Dobrovítov a Chlum to měl fiktivní syn plukovníka WD asi hodně komplikované: byl nevoják, nikdo z českých civilistů ho osobně neznal, navíc v té době ještě neuměl česky, jen irsky, anglicky a německy... a byl synem toho vraha našeho Valdštejna... S „úředními místy se jistě domluvit mohl, ale jako majitel panství musel řešit spoustu úkolů: zřídit a zaplatit všechny potřebné služby ve všech správních místech panství, a byl na to sám, nikoho blízkého v prostoru Krchleb, Dobrovítova a Chlumu neměl. Samozřejmě tu byly různé poplatky a zisky od nájemců, z nichž každý majitel panství žije. Avšak to předpokládá existenci nějakého fungujícího systému odpovídajícího plně požadavkům té doby. Dokázal si ale plukovníkův syn vytvořit takový – alespoň v nezbytných rysech existující řád – který by přitom působil v jeho prospěch?

Takovou, myslím, zásadní otázku si ale nepoložil nikdo z historiků naší současnosti, kteří o životě plukovníka Waltera Deveroux – se závěrečnou poznámkou o jeho synovi – psali: vůbec nic konkrétního o předání panství plukovníka Deveroux svému synovi... zato ve všech českých publikacích a textech o životě plukovníka WD je jen opakovaně zmiňována osvědčená mantra o otci vojákovci opilci se sklony k hazardním hrám (převzatá asi z textu historika Ludvíka Schmida ze Zpravodaje genealogické a heraldické společnosti č.1 1980), kteřý zanechal po své smrti své panství synovi se spoustou dluhů... a tomu se nepodařilo vybřednout z otcových dluhů, a tak musel panství v nucené dražbě v roce 1650 prodat...

Jenomže realita vstupu syna Waltera Deveroux na pozemky svého panství byla jiná:

Konkrétně krajina kolem Čáslavi, kde dvakrát po sobě (červenec a říjen 1639) způsobily oddíly švédského vojska vojevůdce Banéra značné škody (sama Čáslav byla dvakrát zcela vypálena), kde se nacházely i pozemky panství plukovníka Deveroux Krchleby, Dobrovítov a Chlum, nesla hodně dlouho potom důsledky této devastace...

Takže nebude daleko od pravdy, že když se fiktivní syn plukovníka WD ujal sám správy svých statků, našel je asi v dost neutěšeném a tristním stavu... (jenomže konkrétní zprávy o tom nejsou)...

A zde bych si dovolil připojit poznámku: pokud historik T. J. Bílek ve své knize („Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618“, Praha 1883 Praha) shrnuje a odhaduje hodnotu majetků které daroval císař Ferdinand II. Walteru Deverouxovi za jeho účast na vraždě vévody Valdštejna v roce 1634, tak se jednalo o odhady týkající se této doby... tedy stav před darováním...

Reálně je ale třeba vzít v úvahu i následující dobu 5 let, kdy plukovník Deveroux cestoval se svým irským plukem dragounů po válečných taženích Evropou, a neměl tak osobně vůbec žádný čas na to, aby se staral o svá panství. Pokud by se však v nějakém „mezičase“ rozhodl vypravit se na krátkou prohlídku, těžko to mohlo být tak, že by objížděl všechna města, obce a vesnice... o tom co se tam skutečně dělo, si mohl jen tak nechat zdát... sice tam asi byl nějaký úředník v jeho službách, který mu o tom něco málo řekl, co však s tím? Jak mohl ovlivnit to, co se tam děje, když tam osobně 5 let nebyl? Pokud tedy historik Ludvík Schmid ve svém článku „Vrah frýdlantského vévody“ píše, že si ten „otrlý a brutální typ... jezdí do Čech jenom pro peníze ze svého panství“, je to jako výňatek z článku v Rudém právu... Neboli hodnotu panství z roku 1639 neznáme...

Máme tu ale také jiné zajímavé informace, které nám mohou spíš napovědět, co se asi po převzetí panství naším fiktivním synem s největší pravděpodobností odehrálo. A ty informace jsou poměrně přesné:

Osobní přátelský kontakt udržoval voják Walter Devereux hlavně s blízkými kolegy z pluku Waltera Butlera, a to již od akce v Chebu 1634. Z nich ale někteří v roce 1639 nežili (Walter Butler a Herman Edmund de Bourke). Dionýz Mac Donald převzal po něm pluk ještě za jeho života, takže osobní kontakty s fiktivním synem nevznikly. Zbýval tedy z hlavních osob „chebské akce 1634“ plukovník John Gordon (ten se ale odstěhoval do Nizozemí), polní maršál Walter Leslie (ten se ale stal ve Vídni od roku 1637 hlavním vojenským poradcem a velitelem osobní stráže nového císaře Ferdinanda III.), a tak tu byl **jen plukovník Robert Geraldin (Fitzgerald), který byl též jeho vzdáleným příbuzným (přes jeho matku, podobně jako byl Geraldin vzdáleným příbuzným Waltera Butlera) a tak musel dobře vědět, že Walter Devereux žádného syna nemá...** to ale nevylučuje kontakt s fiktivním synem a jeho další oboustranné pokračování, což dále vysvětlím:

Robertu Geraldinovi totiž Walter Butler slíbil už v únoru 1634 odměnu 25 847 zlatých s pozdějším vyplacením, jako podíl na akci odstranění Valdštejna

(k okamžitě vyplacené odměně 2 000 tolarů v únoru). K tomu ale už nedošlo, protože Walter Butler v prosinci 1634 zemřel. A tak Geraldin v roce 1635 požádal vdovu Butlerovou, aby mu od manžela slíbené peníze vyplatila ona. Jenomže to ona zásadně odmítla. Takže se Geraldin obrátil na císaře Ferdinanda II. s žádostí o posouzení jejich sporu a jeho rozhodnutí. Císař pak rozhodl, že vdova Butlerová musí místo vyplacení peněz oddělit od panství Doksy (které dříve daroval Butlerovi) jejich část Mšeno, Lobeč a Romanov a předat ji Robertu Geraldinovi. To ale nešlo tak rychle, byla válka, a Geraldin stále sloužil v armádě...

Navíc mezitím císař Ferdinand II. zemřel, a tak aby Geraldin celou věc úředně urychlil (bylo třeba, aby nový císař Ferdinand III. potvrdil původní výnos svého otce, a také aby udělil Geraldinovi inkolát pro Čechy k jeho panství), rozhodl se oženit se, a tím ujistit císaře, že to myslí zcela vážně s životem na panství přiděleném již jeho otcem... Jisté je, že císař Ferdinand III. vydal Robertu Geraldinovi svou císařskou rezoluci o nabytí panství Mšeno, Lobeč a Romanov až v roce 1638, a rovněž mu v tomto roce udělil k tomu nezbytný inkolát pro Čechy. Asi někdy v této době se Geraldin přestěhoval na svou tvrz v Lobči jako do svého nového sídla (dosud se psal „z Kildaru“, což bylo sídlo jeho rodiny v Irsku, odkud odešel). A zřejmě tam se oženil s nějakou ženou (vůbec nikde není známo kdo by to měl být), s níž se mu narodila dcera Marie Klára Josefa. Kdyby to byla šlechtična, asi by se to vědělo, proto odhaduji, že to byla nejspíš některá z místních žen, která asi při porodu zemřela, a tak se její jméno časem vytratilo. Rok narození dcery sice také není znám, dá se ale odhadnout, že to mohlo být právě v roce 1638... Pokud je tento můj odhad správný, tak by jí bylo v roce 1654 (to je datum její svatby, který je znám) 16 let, což není sice moc, ale na tehdejší dobu to u svateb šlechticů není nic neobvyklého... (o tom ale až za chvíli)...

Když si vezmeme popsanou situaci jako výchozí pro navázání obnoveného kontaktu fiktivního syna plukovníka WD a Roberta Geraldina někdy začátkem roku 1640, je dost pravděpodobné, že se jak to jen šlo nejdřív vypravil fiktivní syn Walter na návštěvu za svým vzdáleným příbuzným Irem Robertem Geraldinem na jeho tvrz v Lobči. Musíme si též připomenout, že v té době se už na žádného jiného Ira ze svého bývalého pluku obrátit nemohl... S tímto údělem se na svém panství na Čáslavsku musel smířit také... byl tam úplně sám, v zemi kde nikdy nežil, nikoho neznal, neměl s kým „sousedsky“ komunikovat, neuměl česky... jen si zkusme představit si teoreticky předpokládaného skutečného syna plukovníka Waltera Devereuxe, kterému by bylo v té době nejvíc tak 6 let...

Takže když přijel navštívit fiktivní syn Walter do Lobče Roberta Geraldina, našel ho tam s jeho asi 2letou dcerou. Od této první návštěvy určitě další návštěvy fiktivního syna Waltera na Lobči pokračovaly (asi „jak to jen šlo“), při nichž si asi

zvykla Geraldinova dcera Josefa oslovovat občasného příchozího příbuzného „strýčka Waltere“...

Tak to probíhalo další dva roky, až když se jednou přijel zase strýček Walter podívat na svou malou neteř Josefu, řekli mu, že Robert Geraldin zemřel (rok 1642)... o tom kdo další na Lobči s osiřelou dcerou byl, není známo...

Marie Klára Josefa Geraldinová z Kildare (tak si oficiálně říkala) byla tehdy jako sirotek jen 4letá...

Považuji za zcela přirozené, že od té doby jezdil strýček Walter za svou malou neteří častěji, „jak jen to jen šlo“. Asi to pro něj nebylo vůbec jednoduché: měl na starosti hlavně chod svého panství a největší komplikace byly s jeho snahou opravit alespoň to nejhorší ze Švédy zničených a pobořených budov na jeho pozemcích, ale žádného jiného irského příbuzného neměla, takže pro sebe neměl jinou možnost volby...

(rodina vdovy po plukovníku Butlerovi byla ve sporu s Richardem Butlerem, jeho synovcem, a dlouhá léta se čekalo na rozhodnutí císaře v jejich sporu týkajícího se rozdělení panství a majetnická práva j jeho děleným částem, Richard Butler měl jiné starosti, než se věnovat sirotkovi po zemřelém Richardu Geraldinovi, i když ten byl jeho příbuzným)

Jak často jezdil fiktivní syn Walter do Lobče za svou neteří Josefou není známo, ani se nedá odhadnout podle něčeho zda třeba v Lobči po nějakou dobu přebýval, ani není známo kdo se v Lobči o malé 4leté dítě staral (a dále pak dalších 8 let... třeba to někdo ví, či vypátrá, já to ale nevím...

Těžko se také dá odhadnout jak fakticky probíhala správa a fungování všech částí panství Krchleby, Dobrovítov a Chlum po dobu 10 let, kdy bylo podle několika zpráv majetkem:

- 1.fiktivního syna plukovníka WD (ve smyslu testamentu plukovníka Waltera Deveroux, tam jeho syna Waltera)
- 2.podle tvrzení T. J. Bílka („Dějiny konfiskací...“) Martina Deveroux,
- 3.podle spisů obce Zbýšov Martina Deveroux z Chlumu,

když o tom máme vlastně jen jedinou zprávu (od historika Ludvíka Schmida: „Vrah frýdlantského vévody“), že údajně ...své panství prochlatal, zadlužil, a nakonec ho byl nucen jeho syn zadlužené prodat v aukci...

Ale jak a proč muselo dojít k prodeji panství Krchleby, Dobrovítov a Chlum synem WD se vlastně nic neví...

Zato jsou známy tři exempláře smlouvy o prodeji panství Krchleby, Dobrovítov a Chlum z majetku Waltera Deveroux mladšího, uložené v Národním archivu

v Praze z archivu zrušené koleje irských františkánů (hybernů) pod č. 51, 52 a 53. Smlouva má datum 20. VII. 1650 a jsou tam podepsáni svědkové, kromě Waltera Deveroux:

FRANTIŠEK VILÉM Z TALMBERKA – (hejtman Kouřimského kraje, 2 příbuzní byli hejtmané Vltavského kraje)

FERDINAND RABENHAUPT ZE SUCHÉ – (hejtman Čáslavského kraje a nabyvatel majetku)

ODOLEN VĚŽNÍK Z VĚŽNÍK – (úředník zemských desek, jeden příbuzný byl dříve hejtman Čáslavského kraje)

ALEXANDR VRATISLAV Z MITROVIC – (hejtman Nového Města a Vltavského kraje)

ALBERT LEVÍN Z OTTENFELDU – (svědek)

ADAM HRABĚŠÍNSKÝ Z HRABĚŠÍNA – (svědek)

KRYŠTOF LUDVÍK HUMMNIS – (veřejný notář)

Po prostudování podpisů svědků smlouvy o prodeji panství vyplynul jednak poznatek, že 3 z nich měli blízký vztah k Čáslavskému kraji: dokonce Rabenhaupt byl přímo jeho hejtmanem, Talmberk byl jeho hejtmanem dříve, a příbuzný Věžníka byl také dříve hejtmanem Čáslavska, což nasvědčuje tomu, že se s těmito osobami fiktivní syn plukovníka WD znal asi dříve už nějakou dobu. S Odolenem Věžníkem měl možná až přátelský vztah, protože ho seznámil při některé ze společenských návštěv se svou mladou 12letou neteří Josefou, která sice žila v Lobči, ale tehdy možná byla právě v té době u něj na zámku v Krchlebech na návštěvě. Samozřejmě, že jde jen o spekulaci, nicméně je faktem, že se baronka Marie Klára Josefa Geraldinová z Kildare vdala v roce 1654 za svobodného pána Odolena Věžníka z Věžník, ve věku 16 let (což, jak jsme si již řekli, nebylo moc neobvyklé). Manželé pak spolu žili na zámku v Lobči, je ale také známý Palác Věžníků v Hybernské ulici č. 12: v té ulici je to o něco dál naproti bývalé koleji Hybernů, což není žádná náhoda, protože ho Věžníkové začali stavět někdy okolo poloviny 17. stol., tedy v době svatby Odolena Věžníka s Irkou Geraldinovou... takže manželé asi žili též tam...

Druhým poznatkem po prostudování podpisů svědků smlouvy o prodeji panství je jméno Alexandra Vratislava z Mitrovic, který byl tehdy hejtmanem Vltavského kraje, a jméno Františka Viléma z Talmberka, jehož příbuzní byli dříve také hejtmany Vltavského kraje. Dá se tak předpokládat, že se s nimi během jednání před podpisem smlouvy dal fiktivní syn plukovníka WD do debaty o tom, jestli by nevěděli o nějaké možnosti najít si nové své bydliště, když nyní prodal své panství na Čáslavsku... Rád by totiž přesídlil do jiného kraje, asi nejlépe právě do Vltavského, který oni znají nejlépe... Asi někdo z nich znal Václava Jana hraběte z Vacínova, který ve Vltavském kraji má majetky... a vyšly z toho Netvořice v panství Lešany, kde je mnoho opuštěných statků, z kterých by si mohl některý vybrat...

Tehdy se po roce 1650 vyskytuje ve Vltavském kraji nový statkář Matěj Ryzec

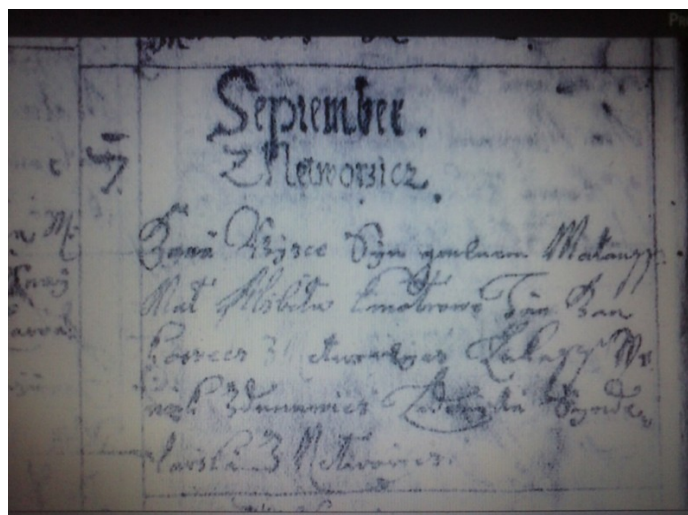
A tak se náhle při sčítání obyvatel ve Vltavském kraji (Berní rula z roku 1653) objevuje na jakémsi „zpustlém statku dosud bez majitele“ úplně nový statkář Matěj Ryzec (v Rule 1653 je psán ještě Ryzek, protože zatím neumí dost dobře česky vyslovovat „c“ a hovoří s anglickým akcentem „Rájzek“, a tak to také komisaři napíšu), který tam zapustí své nové, tentokrát české, kořeny. Proto si změnil své irské jméno Devereux na Ryzec (podle naší rodinné legendy: protože je zrzavý, napadne ho známá česká houba ryzec, a Matěj bude asi vzpomínka na generála Matyáše Gallase, který zemřel nedávno v roce 1647). Při soupisu obyvatel v roce 1653 mu bylo 38 let...

Od té doby to bylo asi jeho „skryté“ útočiště, odkud občas jezdil navštěvovat své irské přátele do Prahy dokud žili (například Vilém Gall, ten zemřel 1655, nebo kaplan Hugo O'Molloy, ten zemřel 1657) a další... Nebo tu byla v té době slavnostní akce položení základního kamene k novému kostelu Neposkvrněného početí Panny Marie u koleje hybernů v Praze v roce 1653), kterého se osobně účastnil císař Ferdinand III. (ten zemřel v roce 1657).

Určitě ale jezdil občas za svou neteří Josefou do Lobče nebo do Prahy do Paláce Věžníků, možná někdy zajel do Vídně za Leslieem (ten zemřel až v roce 1667), ale jeho irští přátelé stále ubývali, až už není skoro nikdo s kým by si popovídal o tom, o čem vědí pouze Irové (to se nedá nikomu jinému vysvětlit)... Zkrátka cítí se tu náhle sám.

Asi toto byl ten správný impuls bývalého vojáka, který potřeboval spíš cestovat, než být stále na jednom místě, aby se rozhodl mít také svého syna a mít důvod být doma a nikam už nejezdit...

A tak se mu 7. září roku 1670 narodil (to mu bylo 55 let) v Netvořicích jeho syn Matěj Ryzec:

Tento údaj je vlastně úplně jediný, kterým by bylo možno z historických dokumentů narození syna Matěje, jehož otcem je Matěj Ryzec, tehdy statkář z Netvořic, uvedený na soupisu Berní ruly z roku 1653, ověřit... Veškeré historické dokumenty městyse Nevořic, dříve tam uložené v místním archivu, totiž v roce 1825 zcela shořely při devastujícím požáru, který tehdy postihl celou obec... Tento údaj totiž pochází z jediné kroniky, která se zachovala, protože ji založil v roce 1669 katolický kněz Blažej Nynek Holický, a byla v kostele, který neshořel...

Když jsme všechny tyto informace, které jsem postupně během mnoha let vypátral, probírali s mým irským přítelem Seánem O'Sullivanem, překvapil mne otázkou: „A neměli bychom to všechno ověřit geneticky, když podrobnější dokumenty o genealogii Anglo-Normanské rodině Devereuxů v Národním archivu Irska nejsou?“ Věděl totiž jak na to: v Irsku totiž existuje rozsáhlý archiv Y-DNA celé rodiny Devereuxů (žijící ne jen v Irsku a ve Velké Británii, ale i ve světě), kterou spravuje jeden z členů rodiny – Chris Devereaux z Irska...

Udělalí jsme tedy test mé Y-DNA, který musel být proveden v jedné irské genetické laboratoři v USA, a výsledek byl celkem jednoznačný: 100% shoda s Y-DNA rodiny Devereuxů 24 generací zpět...

Zbývá teď jen dodat jak je to s mými keltskými předky, které mi objevil v letech 1968 a 1971 pan docent Majer po narození mých dcer Žofie a Barbory, když bylo potvrzeno mé Y-DNA dědictví Anglo-Normanské rodiny, která pochází z Normandie, a jsou to tedy původně Vikingové... Kde by tam bylo keltské dědictví?

A tak jsem zkusil zapátrat ještě po mateřské linii, tedy podívat se na předky matky Waltera Devereuxe...

No a tam jsem zjistil, že pra-prababička jeho matky (narozena 1587) byla Anastas Ní Mhurchadha (nar. 1465), která byla potomkem posledního krále Leinsteru, Diarmaita Mac Mhurchadhy... to byl přece Kelt jako vyšitý!

No, řekněte sami:

Diarmait Mac Mhurchadha (cca 1170)

Já na Taře v Irsku (1999)

Sepsal

23. 11 2023

Josef Ryzec

O autorovi

Josefův vlastní životní příběh je stejně zajímavý jako jeho slavný předek. Ačkoli strávil roky v umělecké sféře obecně, filmové produkci, dramatu, psaní, je nejvíce známý jako malíř. Obdivoval Picassa a Picassův protest proti nacistické okupaci Československa v roce 1939, jeho obrazy 'Kočka chytá ptáka', a 'Kočka žere ptáka', ho tak hluboce dojal, že mu na oplátku vzdal poctu šesti obrazy, které v únor 2003 namaloval přímo v Malé dvířaně Veletržního paláce Národní galerie v Praze ve zvětšených formátových modifikcích (330 x 400 cm a 330 x 440 cm), které pak byly instalovány dalších 10 let ve výstavních prostorách Národní galerie tamtéž. Rovněž tam, ve výstavním oddělení 'Česká groteska', bylo vystaveno 5 jeho obrazů po dobu 5 let, z nichž pak 3 obrazy zakoupila Národní galerie do svých sbírek. Zůstává plodným umělcem a má na svém kontě mnoho obrazů. Na počest své hluboké lásky k Irsku založil v roce 1996 festival umění Lughnasadh (Lugh je Keltský bůh uměleckých disciplín, po kterém se v irštině nazývá měsíc srpen), aby oslavil keltské vazby mezi Českem a Irskem. Spolu s výborem nadšenců uspořádal v mezidobí výstavy v Dublinu, Vídni a mnoho českých městech, kterých se v mezidobí zúčastnilo přes 300 umělců, profesionálních i amatérských. Mezi jeho další mnohé úspěchy patří vítězství v mezinárodní soutěži na návrh série šesti poštovních známek pro Organizaci spojených národů pro 8. Mezinárodní kongres kriminalistů v roce 1990 (Crime prevention). Je mu energických 83 let a žije se svou ženou, Ivana, nedaleko Prahy.